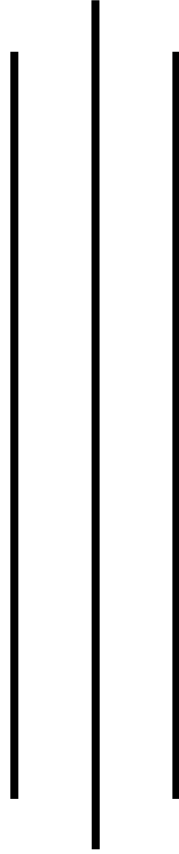


प्रदेश सभाको मिति २०७९ असार १ गते बुधवारको
बैठकमा माननीय आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्री
शालिकराम जम्कट्टेलले प्रस्तुत गर्नु भएको

आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट वक्तव्य



बागमती प्रदेश सरकार
आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय
हेटौंडा, नेपाल
२०७९

www.moeap.bagamati.gov.np

माननीय सभामुख महोदय,

१. नेपालको संविधानको धारा २०७ बमोजिम बागमती प्रदेश सरकारको आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रीको हैसियतले यस सम्मानित सभामा आगामी आर्थिक वर्ष २०७९/८० को अनुमानित आय र व्ययको विवरण पेश गर्न पाउँदा गौरवको अनुभूति गरेको छु।
२. यस महत्वपूर्ण अवसरमा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था स्थापनाको लागि विभिन्न समयमा भएका सशस्त्र संघर्ष, जनआन्दोलन, मधेश आन्दोलन लगायतका राजनीतिक क्रान्तिका क्रममा आफ्नो अमूल्य जीवन बलिदान गर्ने शहीदहरू प्रति श्रद्धा सुमन व्यक्त गर्दछु। साथै घाइते योद्धा र बेपत्ता नागरिकहरूप्रति उच्च सम्मान सहित उहाँहरूको परिवारप्रति गहिरो सहानुभूति प्रकट गर्दछु। संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनाका सन्दर्भमा नेतृत्व प्रदान गर्ने अग्रज राजनीतिकर्मी प्रति समेत उच्च सम्मान व्यक्त गर्दछु।
३. नेपालको संविधानले परिकल्पना गरेको संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको माध्यमद्वारा सुशासन, विकास र समृद्धि हासिल गर्न उपलब्ध स्रोत साधनलाई अधिकतम ढंगले परिचालन गरी प्रदेशवासी नागरिकको हित अभिवृद्धि गर्दै सामाजिक न्याय सहितको समाजवाद उन्मुख समृद्ध एवम् आत्मनिर्भर अर्थतन्त्रको निर्माणमा सघाउ पुऱ्याउने गरी बजेट तर्जुमा गरेको छु।
४. कोभिड-१९ को विश्वव्यापी महामारीबाट सिथिल भएको अर्थतन्त्रले विस्तारै लय लिन थालेकोले सरकारको आम्दानी र खर्चलाई आर्थिक पुनरोत्थानमा टेवा पुऱ्याउन परिचालन गर्नुपर्छ भन्ने दृढ मान्यताका साथ यो बजेट तर्जुमा गरेको छु। मुलुकको अर्थतन्त्रको बाह्य क्षेत्रमा देखा परेको असन्तुलनलाई समाधान गर्न आन्तरिक उत्पादन वृद्धि गर्नुको विकल्प छैन भन्ने मान्यतालाई बजेट तर्जुमा गर्दा आत्मसात् गरेको छु।
५. आवधिक निर्वाचन लोकतान्त्रिक अभ्यासको उच्चतम नमुना भएकोले हालै सम्पन्न स्थानीय तहको निर्वाचनबाट जनअनुमोदित भई कार्यभार शुरु गर्नुभएका सम्पूर्ण जनप्रतिनिधिहरूलाई हार्दिक बधाई र सफल कार्यकालको शुभकामना व्यक्त गर्दछु। नव निर्वाचित स्थानीय तहका जनप्रतिनिधिहरूको कार्यकालमा प्रदेश र स्थानीय तहबीचको सहकार्य र समन्वय अझ सुदृढ हुनेछ भन्ने विश्वास लिएको छु।
६. आगामी वर्षको बजेट तर्जुमा गर्दा मैले नेपालको संविधान, प्रदेशको आवधिक योजना, नेपाल सरकारले तर्जुमा गरेको आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट, बागमती प्रदेश सरकारले सम्मानित सभामा पेश गरेको आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, विनियोजन विधेयक, २०७९ का सिद्धान्त र प्राथमिकता, वर्तमान गठबन्धन सरकारको न्यूनतम साझा कार्यक्रम, राजनीतिक दलको घोषणापत्र, माननीय सदस्यहरूले दिनु भएको

सल्लाह सुझाव र नागरिक समाज तथा मिडियाबाट समय समयमा प्राप्त सुझावहरुलाई आत्मसात् गरेको छु।

सभामुख महोदय,

७. प्रदेश सरकारले पहिलो पटक बागमती प्रदेशका प्रमुख आर्थिक परिसूचक र तथ्याङ्क समावेश भएको आर्थिक सर्भेक्षण २०७८/७९ यस सम्मानित सभा समक्ष पेश गरिसकेको छ। अब म चालु आर्थिक वर्षको आर्थिक स्थितिको विवरण संक्षिप्त रूपमा प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।
८. केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको प्रक्षेपण अनुसार आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा बागमती प्रदेशको आर्थिक वृद्धिदर ६.७ प्रतिशत हुने अनुमान छ। चालु आर्थिक वर्षमा यस प्रदेशको कूल गार्हस्थ उत्पादन (उत्पादकको मूल्यमा) रु. १७ खर्ब ९० अर्ब ६८ करोड हुने अनुमान छ। यो मुलुकको कुल गार्हस्थ उत्पादनको ३६.९ प्रतिशत हुन आउँछ।
९. प्रदेशको कूल गार्हस्थ उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको योगदान ११.९ प्रतिशत, उद्योग क्षेत्रको योगदान १२.२ प्रतिशत र सेवा क्षेत्रको योगदान सबै भन्दा बढी ७६.७ प्रतिशत रहने अनुमान छ।
१०. २०७८ फागुन सम्ममा बागमती प्रदेशमा १६ हजार १ किलोमिटर सडक संजाल पुगेको छ। सोही अवधिसम्म ९५.९ प्रतिशत जनसंख्यालाई राष्ट्रिय प्रसारण ग्रिडबाट विद्युत पहुँच पुगेको छ भने प्रदेशमा हाल १ हजार १६ मेगावाट क्षमताका विद्युत आयोजना सञ्चालनमा रहेका छन्।
११. यस प्रदेश भित्र जम्मा २ हजार ९ सय ४० बैंक तथा वित्तीय संस्थाका शाखाहरु रहेका छन्। २०७८ फागुन मसान्तसम्म धादिङ्ग जिल्लाको रुबी भ्याली गाउँपालिका बाहेक सबै स्थानीय तहमा वाणिज्य बैंकको शाखा पुगेको छ।
१२. चालु आर्थिक वर्षमा कूल विनियोजनको ८० प्रतिशत खर्च हुने संशोधित अनुमान छ। कूल विनियोजन मध्ये चालु तर्फ विनियोजनको ८५ प्रतिशत र पुँजीगत तर्फ विनियोजनको ७५ प्रतिशत खर्च हुने तथा वित्तीय व्यवस्था तर्फ विनियोजित रकमको ९० प्रतिशत लगानी हुने संशोधित अनुमान छ। चालु आर्थिक वर्षमा प्रदेश सरकारको राजस्व लक्ष्यको तुलनामा ९३.१ प्रतिशत संकलन हुने अनुमान छ।
१३. सार्वजनिक खर्चमा अनुशासन कायम गर्दै स्रोतको प्राथमिकीकरण गर्न प्रदेश आयोजनाको बहुवर्षीय ठेक्का सम्बन्धी मापदण्ड र खर्च मापदण्ड तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा रहेका छन्।
१४. चालु आर्थिक वर्षको चैत मसान्तसम्मको विषयगत मन्त्रालयको प्रगति विवरण यसैसाथ संलग्न गरी पेश गरेको छु।

माननीय सभामुख महोदय,

१५. अब म आगामी आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेटका उद्देश्य प्रस्तुत गर्न अनुमति चाहन्छु। बजेटका उद्देश्यहरु देहाय बमोजिम रहेका छन्।

- दिगो र उच्च आर्थिक वृद्धि सहितको आन्तरिक उत्पादनमा आधारित प्रदेश अर्थतन्त्रको विकास गर्ने।
- प्रदेशमा उपलब्ध स्रोतसाधन तथा अवसर र क्षमताको उच्चतम परिचालन मार्फत रोजगारी र स्वरोजगारीका अवसर सिर्जना गरी उत्पादन वृद्धि गर्ने।
- आर्थिक, सामाजिक र भौतिक पूर्वाधार विकास गरी स्वाधीन, समुन्नत र समाजवाद उन्मुख अर्थतन्त्रको विकास तर्फ अघि बढ्ने।
- आर्थिक र सामाजिक रूपले विपन्न वर्गका लागि सामाजिक संरक्षण मार्फत सामाजिक न्याय कायम गर्ने।
- प्रदेशबाट प्रवाह हुने सेवालार्ई सर्वसुलभ र गुणस्तरीय बनाई सुशासन कायम गर्ने।

१६. अब म बजेटका प्राथमिकता प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

- आधुनिकीकरण, व्यवसायिकरण र यान्त्रीकरण मार्फत कृषिमा रूपान्तरण।
- सीपयुक्त जनशक्ति र उद्यमशिलता विकास तथा रोजगारी र स्वरोजगारीका अवसरको सिर्जना।
- छिटो प्रतिफल दिने तथा क्रमागत भौतिक पूर्वाधार आयोजनाको निर्माण।
- शिक्षा, स्वास्थ्य र खानेपानी सेवाको सर्वसुलभ पहुँच अभिवृद्धि र सेवाको गुणस्तर सुनिश्चितता।
- पर्यटकीय क्षेत्रको विकास, पर्यावरण संरक्षण, विपद् व्यवस्थापन र वन क्षेत्रको उचित व्यवस्थापन र उपयोग।
- विपन्न, सीमान्तकृत र विभेदमा परेका वर्गका लागि सामाजिक संरक्षण।
- संघीय र स्थानीय तहसँग समन्वय, सहकार्य र साझेदारी।
- गुणस्तरीय र सुशासनयुक्त सेवा प्रवाह।

सभामुख महोदय,

१७. अब म नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहमा गरिने वित्तीय हस्तान्तरणको विवरण प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

१८. स्थानीय तहमा हस्तान्तरण हुने समानीकरण, सशर्त र विशेष अनुदानमा वृद्धि गरेको छु। आन्तरिक आय कम भएका स्थानीय तहलाई सशर्त अनुदान र विशेष अनुदानमा विशेष प्राथमिकता दिएको छु। वित्तीय हस्तान्तरणलाई प्रदेश सरकारले स्वीकृत गरेको कार्यविधिका आधारमा व्यवस्थित गरेको छु।

१९. स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता, मानव विकासको सूचकाङ्कको अवस्था, राजस्वको क्षमता तथा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक लगायतका असमानतालाई आधार मानी राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले गरेको सिफारिस बमोजिम १९९९ वटा स्थानीय तहलाई रु. १ अर्ब ७५ करोड समानीकरण अनुदान विनियोजन गरेको छु।
२०. प्रदेशले छनौट गरी स्थानीय तह मार्फत कार्यान्वयन गर्न आवश्यक देखेका आयोजना तथा कार्यक्रमलाई अघि बढाउन रु. २ अर्ब ९८ करोड ९४ लाख सशर्त अनुदान विनियोजन गरेको छु।
२१. स्थानीय तहबाट प्रस्ताव भई आएका भौतिक पूर्वाधार सम्बन्धी आयोजना लागत साझेदारीमा कार्यान्वयन गर्न रु. २ अर्ब ८२ करोड ४० लाख समपुरक अनुदान विनियोजन गरेको छु। स्थानीय तहबाट प्रस्ताव भई आएका आयोजना र कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न रु. ७८ करोड ९३ लाख विशेष अनुदान विनियोजन गरेको छु।
२२. प्रदेश सरकारले संकलन गरेको सवारी साधन करबाट स्थानीय तहको क्षेत्रफल, जनसंख्या, मानव विकास सूचकाङ्क समेतका आधारमा रु. ४ अर्ब ८३ करोड स्थानीय तहहरूलाई राजस्व बाँडफाँट हुने अनुमान गरेको छु।

सभामुख महोदय,

२३. अब म क्षेत्रगत रूपमा आगामी आर्थिक वर्षका लागि प्रस्तावित कार्यक्रम र विनियोजन प्रस्तुत गर्दछु। सर्वप्रथम आर्थिक क्षेत्रका प्रस्तावित कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दछु।

नमुना वडा समाजवादी कार्यक्रम

२४. संविधानले परिकल्पना गरेको समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समाजवाद उन्मुख, समतामूलक र सुसंस्कृत समाजको निर्माण गर्न सेवा प्रवाहको जगको रूपमा रहेको वडा स्तरबाट अभ्यास गर्ने गरी प्रदेश भित्रका केही वडाहरूको छनौट गरी 'नमुना वडा समाजवादी कार्यक्रम' कार्यान्वयन गर्न रु. २५ करोड विनियोजन गरेको छु। यसबाट कार्यक्रम सञ्चालन भएका वडा भित्र उत्पादन र रोजगारी प्रवर्द्धन सहित आर्थिक र सामाजिक विकास व्यवस्थित हुँदै जाने र सबै प्रकारका असमानता र विभेदको क्रमशः न्यूनीकरण हुँदै जाने विश्वास लिएको छु।

कृषि तथा पशुपन्छी

२५. कृषि क्षेत्रलाई निर्वाहमुखी अवस्थाबाट आधुनिकीकरण, विशिष्टीकरण, यान्त्रिकरण, औद्योगिकीकरण र व्यावसायिकरण गरी रूपान्तरण गर्न र कृषि तथा पशुपन्छी पालनमा संलग्न किसान, व्यवसायी र सहकारीलाई प्रोत्साहन र बजारको पहुँच सहजीकरण गर्न जोड दिएको छु।

२६. कृषि तथा पशुपालनका क्षेत्रमा प्रदान गरिदै आएको अनुदानको प्रभावकारिता कम देखिएकोले उत्पादनमा आधारित प्रोत्साहन बाहेकका सबै अनुदान खारेज गरेको छु। आगामी वर्षदेखि वास्तविक किसानलाई सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यले घुम्तीकोष स्थापना गरी समूह, नीजि तथा सहकारी लक्षित गरी कार्य प्रगतिको आधारमा निऱ्याजी बीउ पुँजी किस्ताबन्दीमा उपलब्ध गराउन रु. ५० करोड विनियोजन गरेको छु। बीउ पुँजीको अन्तिम किस्ता प्रदान गर्दा उत्पादन परिमाणलाई आधार बनाईने र निश्चित वर्षपछि सो रकम फिर्ता गर्नुपर्ने गरी यथाशीघ्र कार्यविधि तर्जुमा गरिनेछ।
२७. प्रदेशलाई अण्डा, माछा-मासु, आलु, प्याज, लसुन र अदुवा लगायतका वस्तुहरूमा आत्मनिर्भर बनाउन उत्पादनमा आधारित प्रोत्साहन प्रदान गर्न रु. ४४ करोड ५० लाख बजेट व्यवस्था गरेको छु। प्याज र लसुनको प्रवर्द्धनका लागि दश क्विन्टल भन्दा बढी उत्पादन गर्ने किसानलाई प्रति किलो एक रुपैयाको दरले प्रोत्साहन दिने व्यवस्था मिलाएको छु।
२८. संघीय र स्थानीय तहसँगको समन्वयमा बाँझो एवं उपयोगविहीन खेतीयोग्य जमिन किसान, कृषक समुह र कृषि सहकारीलाई लीजमा उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ। संघीय सरकारबाट घोषणा भएको आत्मनिर्भरताका लागि कृषि उत्पादन कार्यक्रममा सहकार्य गरिनेछ। संघीय सरकारबाट हस्तान्तरण भई आउने कृषि तथा पशु जोनलाई प्रभावकारी रूपले सञ्चालन गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु।
२९. आगामी ३ वर्ष भित्र दुधको उत्पादन ३५ प्रतिशतले बृद्धि गर्न सम्भाव्यताका आधारमा डेरी एक्सेलेन्सी सेन्टर स्थापना गर्न सहकारी तथा नीजि क्षेत्रलाई प्रोत्साहन दिईनेछ। दुध उत्पादनमा दिईदै आएको प्रति लिटर दुई रुपैया उत्पादनमा आधारित प्रोत्साहन कार्यक्रमलाई आगामी वर्ष थप विस्तार गरिनेछ। यस कार्यक्रमबाट वास्तविक किसान लाभान्वित भए नभएको सम्बन्धमा अनुगमन गर्न संयन्त्र बनाईनेछ। प्रोत्साहन रकम किसानहरूको बैंक खातामा सोझै जम्मा हुने व्यवस्था मिलाईनेछ। दुध उत्पादन प्रवर्द्धन गर्ने कार्यक्रमको लागि रु. ३० करोड विनियोजन गरेको छु। हेटौँडामा निर्माणाधिन पाउडर प्लान्ट आगामी वर्षदेखि सञ्चालनमा ल्याउन र काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लामा मिनी पाउडर प्लान्ट स्थापनाको कार्य अगाडि बढाउन आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।
३०. एकल महिलाद्वारा संचालित कृषि फर्म र कृषि उत्पादकमूलक कार्यक्रमलाई कामका आधारमा प्रोत्साहन दिईनेछ। दलित किसानहरूलाई तरकारी, फलफूल, नगदे वालीमा आकर्षित गरी स्वआर्जन गर्ने अवस्था सिर्जना गरिनेछ। बनकरिया, सुरेल, हायु, बोटे, माझी, जिरेल, थामी, चेपाड र भुजेल जातिका किसानको जीवनस्तर उठाउन कृषि शिक्षा र बीउ पुँजी उपलब्ध गराउन बजेट छुट्याएको छु।
३१. सिन्धुपाल्चोक जिल्लामा बाढीबाट प्रभावित किसान लक्षित गरी कृषि व्यवसाय पुनर्स्थापना गर्न रु. ३ करोड र धादिङ्ग जिल्लाको रुबी भ्याली गाउँपालिका सहितका

- मानव विकास सूचकाङ्कमा पछाडि परेका स्थानीय तहमा कृषि प्रवर्द्धन मार्फत किसानको आयआर्जन बृद्धि गर्न रु. २ करोड विनियोजन गरेको छु।
३२. प्रदेशमा उत्पादन भएका तरकारीहरूको समर्थन मूल्य तोकी सहकारी तथा नीजि क्षेत्र मार्फत खरीद गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ। साथै संघीय सरकार, सहकारी र नीजि क्षेत्रसँगको सहकार्यमा अन्य मुख्य बालीहरूको समर्थन मूल्यमा खरीद गर्ने व्यवस्था मिलाउन रु. ७ करोड ४० लाख विनियोजन गरेको छु।
३३. व्यावसायिकताका आधारमा किसानहरूको वर्गीकरण गरी किसान परिचयपत्र वितरण शुरू गरिनेछ। यसबाट किसानहरूको आत्मसम्मान सहितको पहिचान कायम हुने विश्वास लिएको छु। वर्गीकरणका आधारमा प्रदेश सरकारबाट दिईने प्रोत्साहनलाई लक्षित वर्गमा पुऱ्याईनेछ।
३४. माटो परीक्षण गर्ने कार्यलाई तीव्रता दिई माटो स्वस्थता प्रमाणपत्र उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ। माटोमा न्हास हुदै गएको प्राङ्गारिक पदार्थको मात्रालाई वृद्धि गर्न प्राङ्गारिक मल र गड्यौला मलको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्न रु. ५ करोड ७५ लाख विनियोजन गरेको छु।
३५. आगामी तीन वर्ष भित्र प्रदेशलाई धान, मकै, गहुँ लगायत तरकारी र फलफूलको बीउमा आत्मनिर्भर बनाउन नीजि तथा सहकारी क्षेत्रसँगको साझेदारीमा चितवन, मकवानपुर, धादिङ्ग र काभ्रे जिल्लामा बीउ उत्पादनको पकेट क्षेत्र स्थापना गरी बीज प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गर्न रु. ५ करोड विनियोजन गरेको छु।
३६. प्रदेशभित्र सम्भाव्यताका आधारमा रासायनिक मल कारखाना र कृषि औजार कारखाना स्थापना गर्ने प्रक्रिया अगाडि बढाईनेछ।
३७. बीमा कम्पनीहरूसँगको सहकार्यमा बाली तथा पशु बीमा सेवालालाई विस्तार गरिनेछ।
३८. फलफूल तथा तरकारीको व्यावसायिक उत्पादन र भण्डारणलाई टेवा पुऱ्याउन नीजि क्षेत्रसँगको साझेदारीमा शीतभण्डार स्थापना र सञ्चालन गरिनेछ। प्रदेश भित्र निर्माणाधीन दश वटा शीत भण्डार आगामी वर्ष सम्पन्न गर्न रु. ५ करोड विनियोजन गरेको छु। साथै थाहा नगरपालिकासँगको लागत साझेदारीमा पालुडमा निर्माण भएको शीत भण्डारका लागि आवश्यक यन्त्र उपकरण खरीद गर्न रु. ३ करोड बजेट व्यवस्था गरेको छु।
३९. पाँच विगाहा वा पचास रोपनी भन्दा बढी जमिनमा तरकारी खेती गर्ने किसानको कृषि उपज भण्डारणको लागि कोल्ड च्याम्बर निर्माण गर्न सहयोग पुऱ्याउने गरी बजेट व्यवस्था गरेको छु। खेती गरिएको क्षेत्रफलका आधारमा माग बमोजिमका आधुनिक यन्त्र उपकरण उपलब्ध गराउन रु. ११ करोड २५ लाख विनियोजन गरेको छु।
४०. आगामी वर्षभित्र मकवानपुरमा निर्माणाधीन कृषि थोक बजार सञ्चालनमा ल्याउन रु. १५ करोड विनियोजन गरेको छु। धादिङ्ग जिल्लाको धार्के र काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लाको

- मण्डनदेउपुरमा शीत भण्डार सहितको कृषि बजार स्थापना गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु।
४१. पशुमा लाग्ने खोरेत, पिपिआर र रेबीज रोग उन्मुलन गर्न निःशुल्क खोप अभियान कार्यक्रम सञ्चालनका लागि रु. ५ करोड व्यवस्था गरेको छु। पशु प्रजनन सम्बन्धी काम गर्ने कार्यालयको संस्थागत सुदृढीकरण गरी उन्नत पशुपालनलाई प्रोत्साहित गर्ने प्रवन्ध गरेको छु।
४२. उच्च पहाडी र हिमाली भेगमा चौरी र च्याङ्गा पालनको प्रवर्द्धन गर्न पशु चिकित्सक सेवा सहितको नश्ल सुधार, आहार व्यवस्थापन, खर्क सुधार, तालिम लगायतका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।
४३. स्थानीय तहसँगको समन्वयमा हरेक वडामा कृषि प्राविधिकको व्यवस्था सहित “एक वडा एक पशु स्वास्थ्य क्लिनिक” स्थापना गर्न रु. १८ करोड २७ लाख विनियोजन गरेको छु।
४४. कृषिसँग सम्बन्धित विश्वविद्यालय र कृषि अनुसन्धान परिषदसँग सहकार्य गरी कृषि सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान, प्रविधि विकास र प्रसार मार्फत कृषि प्रणालीलाई प्रवर्द्धन र रूपान्तरण गर्न रकम विनियोजन गरेको छु।
४५. कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयको लागि रु. ४ अर्ब ४९ करोड ३० लाख विनियोजन गरेको छु।

उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति

४६. उत्पादन वृद्धि, आयात प्रतिस्थापन, निर्यात प्रवर्द्धन र रोजगारी सिर्जनामा टेवा पुऱ्याउने किसिमका कार्यक्रमहरूलाई विशेष जोड दिएको छु। प्रधानमन्त्री नेपाली उत्पादन एवं उपभोग अभिवृद्धि कार्यक्रममा संघीय सरकारसँग समन्वय र सहकार्य गरी स्वदेशी उत्पादन, रोजगारी सिर्जना र निर्यात प्रवर्द्धन गरिनेछ।
४७. "एक स्थानीय तह एक साना उद्योग" कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। स्थानीय स्रोत साधन, कच्चा पदार्थ, प्रविधि र सीपमा आधारित लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको उत्पादनलाई ब्रान्ड सहितको विक्री केन्द्र सञ्चालनमा सहयोग पुऱ्याउन बजेट व्यवस्था गरेको छु।
४८. संघ र स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा सम्भाव्यताको आधारमा औद्योगिक क्षेत्र तथा औद्योगिक ग्रामको स्थापना र विस्तार गरिनेछ। प्रदेश भित्रका औद्योगिक क्षेत्रमा रहेका रुग्ण उद्योगहरूको सञ्चालनका लागि संघीय सरकारसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ।
४९. निर्माणाधीन उद्योग ग्राम सम्पन्न गर्न र सिन्धुली जिल्लाको हरिहरपुरगढी र मकवनपुर जिल्लाको मनहरीमा नयाँ औद्योगिक क्षेत्रको निर्माणको कार्य प्रारम्भ गर्न रु. १३ करोड ६५ लाख विनियोजन गरेको छु।

५०. प्रविधि हस्तान्तरण, सीप विकास एवम् कार्यस्थलमै तालिम मार्फत उद्यमशीलता प्रवर्द्धनमा जोड दिईनेछ । विभिन्न सीप विकास तालिम सञ्चालन गर्न रु. ४ करोड ३७ लाख विनियोजन गरेको छु । नवीन सोच भएका उद्यमीहरूलाई प्रोत्साहन र लघु उद्यमीहरूको परम्परागत सीपलाई संरक्षण गर्न पचास प्रतिशतको लागत साझेदारीमा प्रविधि हस्तान्तरण गर्न रु. ९ करोड विनियोजन गरेको छु ।
५१. निर्यात सम्भावना भएका औद्योगिक उत्पादनको प्रोत्साहन र प्रवर्द्धन गर्न निर्यात व्यापार मेलाको आयोजना गरी अन्तराष्ट्रिय बजारमा पुऱ्याईनेछ । संभाव्यताको आधारमा हस्तकला ग्राम निर्माण गरी प्रदेशको पहिचानलाई राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा विस्तार गरिनेछ ।
५२. खाद्य सुरक्षा सुनिश्चित गर्न संघीय सरकार र स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा खाद्य गोदाम मर्मत र नयाँ खाद्य गोदाम निर्माण गरिनेछ । आन्तरिक वितरण प्रणालीलाई सुदृढ गरी आपूर्ति व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाउन सघन बजार अनुगमन र गुणस्तरिय वस्तुको उपभोग सुनिश्चित गर्न उपभोक्ता सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्न बजेटको व्यवस्था गरेको छु । कृत्रिम अभाव सिर्जना गर्ने प्रवृत्ति उपर कडाई गरिनेछ ।
५३. उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयको लागि रु. ६५ करोड १५ लाख विनियोजन गरेको छु ।

संस्कृति तथा पर्यटन

५४. बागमती प्रदेशको विशिष्टता, प्राकृतिक सौन्दर्य र संस्कृति तथा सभ्यता प्रवर्द्धन एवम् आन्तरिक पर्यटन विकासको लागि आर्थिक वर्ष २०७९/८० लाई घुमफिर वर्षको रूपमा घोषणा गरी कार्यान्वयन गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु ।
५५. प्रदेश भित्रका पर्यटकीय गन्तव्य स्थलहरूको गुरुयोजना तयार गरी पर्यटन पुर्वाधार विकास गरिनेछ । स्थानीय महत्वका स्थानहरूलाई पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विकास गर्न स्थानीय तहसँग सहकार्य गरिनेछ । प्रदेश सरकारले पहिचान गरेका पर्यटकीय गन्तव्य, कला, संस्कृतिहरूको छायाङ्कन गरी चलचित्रको माध्यमबाट पर्यटन क्षेत्रको विकास गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु ।
५६. बागमती प्रदेशमा साहसिक तथा पर्वतीय पर्यटनको सम्भाव्यता अध्ययन एवम् रसुवाको क्याङ्गजिङ्गमा वाल क्लाइम्बिङ्ग ट्रेनिङ्ग सेन्टरको भौतिक संरचना निर्माणको लागि रु. ३ करोड विनियोजन गरेको छु । लाडटाड, जुगल, गणेश तथा गौरीशंकर हिमाली क्षेत्रमा साहसिक तथा पर्वतीय पर्यटन प्रवर्द्धन गरिनेछ । तामाकोशी, भोटेकोशी, त्रिशुली, नारायणी लगायतका नदीहरूमा जल पर्यटनको विकास गरिनेछ । संघीय सरकार र नीजि क्षेत्रको सहकार्यमा हिल स्टेशनहरू निर्माण गर्न आवश्यक बजेटको प्रवन्ध गरेको छु ।

५७. दोलखा जिल्लाको पर्यटकीय स्थल जिरी क्षेत्रको एकिकृत गुरुयोजना कार्यान्वयन गर्न नीजि क्षेत्रसँग सहकार्य गरिनेछ। जिरीमा मानव निर्मित पर्यटकीय तालको निर्माण गर्न रु. १५ करोड विनियोजन गरेको छु।
५८. बागमती प्रदेशमा नवीनतम वातावरणमैत्री पर्यटकीय पूर्वाधारको विकासको लागि चितवन जिल्लाको सौराहा, कुमरोज र प्यारीढाप कुचकुचेमा वन्यजन्तु अवलोकन गर्न क्यानोपी वाक कार्यक्रमको लागि बजेट व्यवस्था गरेको छु।
५९. प्रदेश भित्रका पर्यटकीय गन्तव्यहरूमा खानेपानी, शौचालय, सरसफाइ, ढल व्यवस्थापन, साइकल लेन, निःशुल्क इन्टरनेट लगायतको सुविधा उपलब्ध गराउन स्थानीय तहसँग सहकार्य गरिनेछ।
६०. गोसाईकुण्ड एकीकृत विकास परियोजना मार्फत् रसुवा जिल्लाको प्रसिद्ध तीर्थस्थल गोसाईकुण्डको समग्र विकास गरिनेछ।
६१. ऐतिहासिक, धार्मिक, सांस्कृतिक, राजनीतिक, सामाजिक महत्वका स्थलहरूलाई पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विकास गरिनेछ। काठमाण्डौंको जहरसिंपौवामा गणेशमान सिंह स्मृति पार्कलाई विस्तार गर्नेगरी भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्न रु. ३ करोड विनियोजन गरेको छु।
६२. पुरातात्विक एवम् मौलिक, धार्मिक, सांस्कृतिक लगायतका सम्पदा तथा गुठीहरू र सामुदायिक संस्थाहरूको संरक्षण, सम्बर्द्धन र अभिलेखीकरण गरिनेछ। सरोकारवाला समुदाय र नीजि क्षेत्रको सहकार्यमा जात्रा, पर्व, मेला, महोत्सव लगायतका परम्परा र संस्कृतिमा आधारित कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
६३. परम्परागत, मौलिक कला र लोक संगीत, नृत्य, नाट्य, साहित्य, प्रदर्शनकारी लोककलाहरूको अभिलेखीकरण, संरक्षण, अनुसन्धान र विकासमा जोड दिईनेछ। प्रदेश भित्रका लोपोन्मुख तथा सिमान्तकृत जाति, समुदायको भाषा, साहित्य लोकोक्तिलाई लिपिबद्ध, अभिलेखीकरण, अध्ययन, अनुसन्धान, संरक्षण, सम्बर्द्धन एवम् विकासका लागि सम्बद्ध संघ संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ।
६४. राजनीतिक, सामाजिक, सांस्कृतिक क्षेत्रमा ख्याती प्राप्त एवम् शहीद तथा घाईते व्यक्तिको सम्मानको लागि स्मृति केन्द्र, प्रतिष्ठान तथा अध्ययन अनुसन्धान केन्द्र स्थापना गर्न बजेट छुट्याएको छु।
६५. लुम्बिनी प्रदेश र गण्डकी प्रदेशसँग समन्वय र साझेदारी गरी देवघाट, मनकामना, बुढीगण्डकी, त्रिवेणीधाम लगायतका तीर्थ स्थलहरूमा पर्यटकीय पूर्वाधारहरूको निर्माण गरिनेछ। पशुपति क्षेत्रको विकास र संरक्षणको लागि पशुपति क्षेत्र विकास कोषसँग सहकार्य गरिनेछ।
६६. संस्कृति तथा पर्यटन मन्त्रालयको लागि रु. १ अर्ब ८६ करोड ९१ लाख विनियोजन गरेको छु।

वन तथा वातावरण संरक्षण

६७. बागमती प्रदेश भित्र बहुमूल्य जडीबुटी, काष्ठ तथा गैह काष्ठ वन पैदावारको पकेट क्षेत्र पहिचान गरी संरक्षणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। वन क्षेत्रबाट वृहत् हरित रोजगारी सिर्जना गरिनेछ।
६८. वन पैदावारको आपूर्तिमा आत्मनिर्भर हुने गरी प्रदेश भित्र वन पैदावारको व्यवस्थापन, संरक्षण, प्रवर्द्धन र विकास गर्न बजेटको व्यवस्था गरेको छु। राष्ट्रिय वन क्षेत्रभित्र गुणस्तरमा न्हास आइरहेका सुखड खडा र ढला पडा रूखहरूको सङ्कलन, कटानी र विक्री वितरण गरी वन पैदावारको आपूर्ति बढाइनेछ।
६९. कृषि वन प्रवर्द्धनमा जोड दिई वन क्षेत्रलाई आय आर्जनको माध्यमको रूपमा विकास गरिनेछ। जडिबुटीको उत्पादन, प्रशोधन, भण्डारण र निकासीलाई प्रवर्द्धन गर्ने गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। नीजि वनको विकास र प्रवर्द्धन गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी राष्ट्रिय वनमा परेको चाप कम गरिनेछ।
७०. आगामी वर्ष प्रदेश भित्र नाङ्गा डाँडा, पाखा, पर्ती, चौरमा आयआर्जनमा टेवा पुऱ्याउने गरी संघीय सरकार र नीजि क्षेत्र समेतको सहकार्यमा पन्ध्र लाख विरुवा रोपिने छ। चुरेक्षेत्र, नदी उकास जमिन र अन्य उपयुक्त ठाउँमा मुख्यतः बाँस प्रजातिको वृहत् वृक्षारोपण गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु।
७१. प्रदेश भित्र प्राकृतिक तथा भौगोलिक संवेदनशीलताका आधारमा जलाधार क्षेत्रको संरक्षण तथा व्यवस्थापन गरिनेछ। मेलम्ची लगायतका अति संवेदनशील क्षेत्रहरूमा भएको भू-स्खलन, बाढी पहिरो, नदी कटान नियन्त्रण गरी कृषियोग्य जमिन र बसोवास क्षेत्रको संरक्षणका लागि भू-संरक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गर्न बजेटको व्यवस्था गरेको छु।
७२. जैविक विविधताको हिसाबले महत्वपूर्ण रहेका सिमसार क्षेत्रहरूको अभिलेखीकरण, संरक्षण र व्यवस्थापन गर्न विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
७३. संघीय सरकारसँगको सहकार्यमा संरक्षण क्षेत्र, राष्ट्रिय निकुञ्ज एवम् मध्यवर्ती क्षेत्रको संरक्षण गरी मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरणका लागि पूर्वाधार निर्माण गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु।
७४. समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापन समुहको संस्थागत विकासमा जोड दिईनेछ। वन जन्य उद्योगको विकास तथा प्रवर्द्धनका लागि सीप तथा प्रविधि हस्तान्तरण सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु।
७५. राष्ट्रिय-अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थासँगको सहकार्यमा वातावरण संरक्षण, विकास तथा जीविकोपार्जन सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ। स्थानीय तह र अन्य संघ संस्थासँगको साझेदारीमा प्रदूषण नियन्त्रण, फोहरमैला व्यवस्थापन र हरियाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरी वातावरण स्वच्छता एवम् सन्तुलन कायम गरिनेछ।

७६. प्रदेश भित्र नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठानको “शहरी विकास र वातावरण विशिष्टिकृत अनुसन्धान केन्द्र” स्थापना गरिनेछ।
७७. वन तथा वातावरण मन्त्रालयका लागि रु. ३ अर्ब २३ करोड ९९ लाख विनियोजन गरेको छु।

भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिवी निवारण

७८. प्रदेश भू-उपयोग परिषद् गठन गरी संविधान बमोजिमको प्रदेशको क्षेत्राधिकार भित्रको भूमि सम्बन्धी कामलाई अगाडि बढाइनेछ। स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा सरकारी जग्गा संरक्षण गरिनेछ।
७९. विपन्न घर परिवार लक्षित गरी आयआर्जन प्रवर्द्धनका लागि सीपमूलक तालिम मार्फत उद्यमशीलता विकास गर्ने र श्रम बजारमा जोड्ने कार्यमा सहयोग पुऱ्याउन बजेट व्यवस्था गरेको छु।
८०. प्रदेशको राजस्व संकलनमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने मालपोत तथा नापी कार्यालयको संस्थागत सुदृढीकरण गरी नागरिकमैत्री सेवा प्रवाह गर्न रु. ६ करोड ६५ लाख विनियोजन गरेको छु।
८१. उत्पादनमुखी अर्थतन्त्रको विकासका लागि उत्पादनमूलक कृषि सहकारी मार्फत कृषि उपजलाई बजार सम्म जोड्न आवश्यक यन्त्र उपकरण खरिद गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु।
८२. प्रदेशको क्षेत्राधिकारमा रहेका सहकारी संस्थाहरूको प्रभावकारी नियमन र अनुगमन गरी सुशासनयुक्त सहकारी क्षेत्र बनाउन सहकारी कार्यालयहरूमा काम गर्ने कर्मचारीको क्षमता विकास गरिनेछ। स्थानीय तहको सहकारी नियमन तथा अनुगमन क्षमता बढाउन स्थानीय तहसँग सहकार्य गरिनेछ।
८३. सहकारी संघ संस्थाहरू समेतको लागत साझेदारीमा सहकारी सञ्चालक, कर्मचारी तथा सदस्यहरूको क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न बजेट छुट्याएको छु।
८४. प्रदेशको क्षेत्राधिकारमा रहेका सहकारीको अभिलेख व्यवस्थापन र सेवा प्रवाहलाई स्वचालित बनाउँदै लैजाने गरी सहकारी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली निर्माण गर्न बजेटको व्यवस्था गरेको छु।
८५. भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिवी निवारण मन्त्रालयका लागि रु. २४ करोड ३७ लाख विनियोजन गरेको छु।

श्रम, रोजगार तथा यातायात व्यवस्था

८६. आगामी आर्थिक वर्षमा प्रदेश श्रम तथा रोजगार नीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ। श्रमिकहरूको व्यावसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य मापदण्डको अवलम्बन गरी कार्यस्थललाई सुरक्षित बनाउन नियमनकारी भूमिका बढाइनेछ। श्रम, रोजगार तथा

यातायात व्यवस्था मन्त्रालयमा श्रमिकको हकहितको संरक्षण र सम्बर्द्धनको लागि श्रमिक हेल्प डेक्स सञ्चालनमा ल्याइनेछ। श्रमको उच्च सम्मान गर्ने संस्कृतिको विकास गरिनेछ।

८७. बजारको माग अनुरूपको दक्ष र अर्धदक्ष सीपयुक्त जनशक्ति तयार गर्न छोटो र लामो अवधिका तालिमहरू सञ्चालन गरिनेछ। प्रदेशमा भएका विद्यमान सीपयुक्त जनशक्तिको अवस्था र आवश्यकताको अन्तर पहिचान गर्न सीप सर्भेक्षण गरिनेछ।
८८. प्रदेश भित्र बसोवास गर्ने गरीव, विपन्न र द्वन्द्व पिडित परिवारका रोजगारीको अवसरवाट वञ्चित दश हजार युवाहरूलाई स्वदेशमै काम गर्न सक्ने स्वरोजगारमुलक सीप सिकाउनका लागि “मुख्यमन्त्री सीप विकास तथा रोजगार कार्यक्रम” सञ्चालन गर्न रु. १५ करोड विनियोजन गरेको छु। यस कार्यक्रम अन्तर्गत उद्योगहरूसँग सहकार्य गरी कार्यस्थलमा नै प्रशिक्षण दिई सोही उद्योग तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानमा रोजगारी दिने व्यवस्था मिलाईनेछ।
८९. वैदेशिक रोजगारीवाट फर्केका तथा हरेक वर्ष श्रम बजारमा प्रवेश गर्ने युवाहरूलाई लक्षित गरी उद्यमशीलता प्रवर्द्धनका कार्यक्रम सञ्चालन गरी स्वरोजगार बनाउने अभियानका लागि बजेट व्यवस्था गरेको छु।
९०. वैदेशिक रोजगारीमा जाने युवाहरूलाई आवासीय, आवधिक र सघन सीपमूलक र वैदेशिक रोजगारीमा जाने मुलुकमा माग हुने खालका तालिम र सीप परिक्षण र प्रमाणीकरण समेत गर्न प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद्सँग सहकार्य गरिनेछ।
९१. स्वरोजगारमा संलग्न, नीजि तथा अनौपचारिक क्षेत्र र वैदेशिक रोजगारीमा रहेका श्रमिकहरूलाई सामाजिक सुरक्षा कोषमा आवद्ध गर्दै लैजान संघीय सरकार र सामाजिक सुरक्षा कोषसँग सहकार्य गरिनेछ। संघीय सरकारसँगको सहकार्यमा प्रदेश सरकार अन्तरगत कार्यरत अस्थायी ज्यालादारी र करारमा कार्यरत कर्मचारीलाई समेत सामाजिक सुरक्षा कोषमा आवद्ध गरिनेछ। स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा श्रमिकहरूको पञ्जीकरण गर्ने व्यवस्था मिलाउन आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
९२. विद्युतीय सवारी साधनको प्रयोगलाई बढाउन प्रदेशका मुख्य शहरहरूमा र राजमार्गहरूमा चार्जिङ स्टेशन लगायतका आवश्यक पूर्वाधारहरू निर्माण गर्न संघीय सरकार र नेपाल विद्युत प्राधिकरणसँग सहकार्य गरिनेछ।
९३. प्रदेश राजमार्गका उपयुक्त स्थानमा नीजि क्षेत्रसँगको सहकार्यमा एकीकृत स्मार्ट रिफ्रेस एन्ड ट्रान्सफर सेन्टर तथा प्रदूषण परीक्षण सेवा सञ्चालनमा ल्याइनेछ। सवारी प्रदूषण मापनका लागि स्वचालित प्रविधि स्थापना गर्न संघीय सरकारसँग सहकार्य गरिनेछ। यातायात व्यवसायीसँगको सहकार्यमा मकवानपुर जिल्लाको उपयुक्त स्थानमा सुविधा सम्पन्न ट्रक पार्क निर्माण कार्य अगाडी बढाईनेछ।

९४. सवारी चालक अनुमतिपत्र प्रदान गर्ने व्यवस्थालाई थप सुदृढ गर्न र ट्रायल सेन्टरहरूलाई क्रमशः स्वचालित प्रणालीमा लैजान बजेट व्यवस्था गरेको छु।
९५. यातायात कार्यालयमा रहेका अभिलेखहरूलाई डिजिटाइजेशन गरी व्यवस्थित गर्न आवश्यक पूर्वाधार निर्माणका लागि रु. ७ करोड विनियोजन गरेको छु।
९६. यातायात कार्यालयबाट प्रदान गर्ने सेवाहरू क्रमशः विद्युतीय प्रणालीबाट प्रवाह गर्न सफ्टवेयर निर्माणका लागि बजेट व्यवस्था गरेको छु। सवारी भाडा विद्युतीय माध्यमबाट भुक्तानी गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
९७. श्रम, रोजगार तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालयको लागि रु. ९४ करोड २४ लाख विनियोजन गरेको छु।

सभामुख महोदय

९८. अब म सामाजिक क्षेत्रका प्रस्तावित कार्यक्रमहरू र विनियोजन पेश गर्ने अनुमती चाहन्छु।

स्वास्थ्य सेवा

९९. गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सबै तहका नागरिकको पहुँच अभिवृद्धि गरिनेछ। स्वास्थ्य संस्थाहरूको संस्थागत सुदृढीकरण गरी दक्ष चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मी, औषधि एवम् उपकरण र भौतिक पूर्वाधारले सम्पन्न स्वास्थ्य संस्थाहरू स्थापना गर्दै लगिनेछ।
१००. हेटौँडा, भक्तपुर, त्रिशूली, सिन्धुली, धादिङ्ग, बकुलहर र पशुपति चौलागाँई स्मृति अस्पताललाई क्रमशः स्तरोन्नति गरी विशिष्टिकृत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न आवश्यक स्वास्थ्य उपकरण, विशेषज्ञ चिकित्सक सहितको जनशक्ति, सुविधा सम्पन्न प्रयोगशाला सहितको भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्था गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु। यी अस्पतालहरूबाट महिलाहरूको स्तन क्यान्सर स्क्रिनिङ गर्नका लागि मेमोग्राफि मेसिन मार्फत निःशुल्क सेवा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।
१०१. नसर्ने रोगहरूको कारण वर्षेनी ठूलो संख्यामा ज्यान गुमाउनु परेको र महंगो उपचार गर्नु पर्ने बाध्यता रहेकोले त्यस्ता रोगहरूको शुरु अवस्थामा नै निदान गर्न प्रदेश भित्रका अस्पताल र स्थानीय तहको सहकार्यमा स्वास्थ्य परीक्षण गरी रोगको पहिचान गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु। यस अन्तर्गत रगत, ग्लुकोज, दिसा पिसाब, कलेजो, फोक्सो, मृगौला, महिलामा हुने क्यान्सर लगायतको निःशुल्क परीक्षण गरिनेछ।
१०२. “मुख्यमन्त्री जनता स्वास्थ्य कार्यक्रम” अन्तर्गत विपन्न नागरिकलाई क्यान्सर, हृदयघात, मस्तिष्कघात र अस्ट्रेटिक फिष्टुला लगायतका रोगको उपचारमा दिइँदै आएको सहूलियतका लागि रकम विनियोजन गरेको छु। प्रदेशवासीलाई क्यान्सर उपचारमा दिइँदै आएको प्रति बिरामी पचास हजार सहूलियत दिने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिन रु. १२ करोड ५० लाख विनियोजन गरेको छु। सबै प्रदेश अस्पतालबाट मृगौला

- रोगीका लागि निःशुल्क डायलासिस सेवा विस्तार गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।
१०३. कोभिड-१९ जस्ता महामारी तथा संक्रामक रोग विरुद्ध लड्न कम्तीमा ५० बेडको सुविधा सम्पन्न प्रदेशस्तरीय सरुवा रोग अस्पताल स्थापना गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु।
१०४. हेटौँडा अस्पताललाई दुई सय बेडको अस्पतालमा स्तरोन्नति गर्न तथा शहिद धर्मभक्त मानव अङ्ग प्रत्यारोपण केन्द्र भक्तपुरसँगको सहकार्यमा मृगौला प्रत्यारोपण सेवा समेत विस्तार गर्न रु. ८ करोड विनियोजन गरेको छु।
१०५. मदन भण्डारी स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानको विस्तार र सुदृढीकरण गरी प्रतिष्ठान अन्तर्गतको आफ्नै अस्पताल स्थापना प्रक्रिया अघि बढाइनेछ। मदन भण्डारी स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानको लागि रु. १९ करोड ५२ लाख विनियोजन गरेको छु।
१०६. प्रदेश भित्र रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा स्वास्थ्य उपचार सम्बन्धी आधुनिक औजार तथा उपकरण खरीद तथा मर्मत सम्भार र पर्याप्त औषधिको व्यवस्था गर्न रु. ३८ करोड २ लाख विनियोजन गरेको छु।
१०७. रसुवा, नुवाकोट र धादिङ्ग जिल्लाका लागि धादिङ्गमा, काठमाण्डौ उपत्यकाका लागि काठमाण्डौमा, सिन्धुली चितवन र मकवानपुर जिल्लाका लागि मकवानपुरमा र रामेछाप, दोलखा, काभ्रे र सिन्धुपाल्चोक जिल्लाका लागि काभ्रेमा एम्बुलेन्स डिस्प्याच सेन्टर स्थापना गरिनेछ। स्वास्थ्य सेवाको पहुँच अभिवृद्धि गर्न घुम्ती स्वास्थ्य शिविर, स्याटेलाइट क्लिनिक र टेली मेडिसिन लगायतका माध्यमहरू प्रयोग गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ।
१०८. सबै अस्पतालहरूमा शल्यक्रिया सहितको सुत्केरी तथा नवजात शिशु सेवा प्रदान गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु। नीजि र सामुदायिक सेवा प्रदायक संस्थासँग साझेदारी गरी आइसियु तथा एनआइसियु सेवालार्ई सर्वसुलभ गराईनेछ। मातृ मृत्युदर घटाउन संघीय सरकारसँगको सहकार्यमा संचालित आमा सुरक्षा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ। महिलाहरूमा हुने पाठेघर खस्ने समस्या, अब्स्ट्रेटिक फिस्टुला लगायतका समस्याहरूको समयमै निदान गर्ने र निःशुल्क शल्यक्रिया गर्ने व्यवस्था गरिनेछ। ज्यान जोखिममा परेका गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाहरूको लागि निःशुल्क हवाई उद्धार गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ।
१०९. बागमती प्रदेश सरकार मातहतका १३ वटा जिल्ला स्थित प्रदेश अस्पतालमा लागु गरिएको न्युनतम सेवा मापदण्ड कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै आगामी आर्थिक वर्षमा ११९ स्थानीय तहमा विस्तार गरिनेछ। न्युनतम सेवा मापदण्डमा तोकिएका औषधि, औजार तथा उपकरणको व्यवस्थापन, मर्मत संभार तथा सञ्चालनका लागि रु. १६ करोड १७ लाख विनियोजन गरेको छु।

११०. दीर्घ रोगी र अशक्तहरूको निम्ति समुदायमा आधारित प्रशामक सेवालाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ। प्रादेशिक अस्पतालमा क्रमशः ज्येष्ठ नागरिक वार्ड स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ।
१११. किशोरीहरूको पाठेघरको मुखको क्यान्सरको रोकथाम गर्न संघीय सरकारसँग सहकार्य गरी खोप सेवा शुरु गरिनेछ। किशोर किशोरीहरूको यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य प्रवर्द्धन तथा परामर्श सेवा प्रदान गर्न संचालित "एक माध्यामिक विद्यालय एक नर्स" कार्यक्रमलाई आगामी वर्ष थप साठी विद्यालयमा विस्तार गर्न रु. २८ करोड विनियोजन गरेको छु।
११२. प्रदेश भित्रका स्थायी बासिन्दाहरूका लागि रगत, ब्लड ब्याग र परिक्षण शुल्कमा सहूलियत दिई निःशुल्क रक्तसंचार सेवा प्रदान गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु।
११३. प्रादेशिक अस्पतालहरूमा विशेषज्ञ चिकित्सक लगायतका स्वास्थ्यकर्मी अभावका कारण सेवा प्रभावित हुन नदिन स्थायी पदपूर्ति नभएसम्मका लागि करारबाट जनशक्ति आपूर्ति गर्न रु. २७ करोड विनियोजन गरेको छु। प्रादेशिक अस्पताल लगायतका स्वास्थ्य संस्थाहरूको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षण गरी स्थायी पदपूर्ति प्रक्रिया शुरु गरिनेछ।
११४. चिकित्सक, नर्स तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई सरकारी सेवामा आकर्षित गरी समयानुकूल ज्ञान र सीप अभिवृद्धि गर्ने तालिम सञ्चालन गर्न रु. ५ करोड ७ लाख विनियोजन गरेको छु।
११५. रोग निदान कार्यलाई अझ भरपर्दो, विश्वासिलो र गुणस्तरीय बनाउन बागमती प्रदेशको जनस्वास्थ्य प्रयोगशालाको क्षमता विकास तथा सेवा विस्तारका लागि रु. २ करोड ९ लाख विनियोजन गरेको छु।
११६. बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै स्थानीय तहमा जनता पोषण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। प्रत्येक स्थानीय तहमा कम्तीमा एक नमुना कुपोषण उपचार केन्द्र स्थापना गरिनेछ। स्वास्थ्यकर्मी तथा महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरू मार्फत बच्चाहरूको वृद्धि अनुगमन तथा पोषण प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
११७. अति सीमान्तकृत एवम् लोपोन्मुख जातिहरूको सुरक्षित मातृत्व सेवा तथा खोप सेवामा पहुँच वृद्धि गर्न पूर्ण मात्रामा खोप लगाउनेको लागि प्रोत्साहन स्वरूप पाँच हजार प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु। प्रदेश भित्रका अस्पतालहरूमा गरीब, बिपन्न तथा असहाय वर्गलाई उपचार व्यवस्था मिलाउनका लागि सामाजिक सेवा इकाईलाई सुदृढीकरण गरिनेछ।
११८. सशस्त्र संघर्ष र जनआन्दोलनमा घाइते भएकालाई प्रादेशिक अस्पतालहरूबाट निःशुल्क उपचारको व्यवस्था मिलाइनेछ।

११९. चितवनको रत्ननगरमा आयुर्वेद औषधि उत्पादन केन्द्र सञ्चालन गर्न रु. ३ करोड ९४ लाख बजेट व्यवस्था गरेको छु। मकवानपुर, ललितपुर र चितवन स्थित जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्रलाई अस्पतालको रूपमा स्तरोन्नति गर्न भौतिक पूर्वाधार विकास निर्माणका लागि रु. १२ करोड विनियोजन गरेको छु। योग, प्राकृतिक चिकित्सा, होमियोप्याथिक, आम्ची लगायतका अन्य वैकल्पिक चिकित्सा उपचार पद्धतिलाई प्रवर्द्धन गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु।
१२०. नागरिक आरोग्य कार्यक्रम, जीवन शैली परिवर्तन, योग शिविर सञ्चालन गरी नागरिकको स्वास्थ्य प्रवर्द्धन गरिनेछ।
१२१. डिजिटल स्वास्थ्य सूचना प्रणाली लागू गरी स्वास्थ्य सम्बन्धी अभिलेख र प्रतिवेदन लगायतका सम्पूर्ण सूचनाहरू तत्काल प्राप्त गर्न सक्ने बनाईनेछ।
१२२. स्वास्थ्य मन्त्रालयको लागि रु. ४ अर्ब ८९ करोड २३ लाख विनियोजन गरेको छु।

शिक्षा, विज्ञान प्रविधि र सामाजिक विकास

१२३. विद्यालय शिक्षामा नतिजा सुधारका लागि विद्यार्थी केन्द्रित विद्यालय व्यवस्थापन सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। प्रदेश भित्रका एक सय सामुदायिक आधारभूत विद्यालय र दुई सय सामुदायिक माध्यमिक विद्यालयको छनौट गरी व्यवस्थापन सुधारको लक्ष्य सहित अनुदान दिन रु. २५ करोड विनियोजन गरेको छु। संघीय सरकारसँगको समन्वयमा प्रधानाध्यापकको शैक्षिक नेतृत्व, सीप तथा व्यवस्थापन क्षमता अभिवृद्धि गर्न तालिम सञ्चालन गरिनेछ।
१२४. विद्यालयमा जाने अनुदानलाई शैक्षिक नतिजासँग आवद्ध गर्न उपलब्धि सूचकहरू निर्धारण गरिनेछ। प्रदेशका एक सय सामुदायिक आधारभूत विद्यालय र दुई सय सामुदायिक माध्यमिक विद्यालयको छनौट गरी उपलब्धि सूचकका आधारमा सूचना प्रविधि प्रयोगशाला, विज्ञान तथा विषयगत प्रयोगशाला स्थापना लगायतका सिकाई उपलब्धि बढाउने कार्यका लागि पुँजीगत अनुदान दिन रु. ५५ करोड विनियोजन गरेको छु।
१२५. माध्यमिक तहमा कृषि तथा पशु सेवासम्बन्धी विषयको अध्यापन गराउने सामुदायिक विद्यालयलाई प्रोत्साहन गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु।
१२६. प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद् अन्तर्गत संचालित शिक्षालयहरूको भौतिक पूर्वाधार सुधार तथा क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ। सिन्धुलीमा प्रदेशको बहुप्राविधिक शिक्षालय स्थापना गरिनेछ। सिन्धुपाल्चोक जिल्लामा निर्माणाधीन दिनेश-रामजी प्राविधिक शिक्षालय आगामी वर्ष निर्माण सम्पन्न गरी सञ्चालनमा ल्याईनेछ। प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षाका लागि रु. १३ करोड २८ लाख विनियोजन गरेको छु।

१२७. सामुदायिक विद्यालयको कक्षा ११ र १२ वा सो सरहमा प्राविधिक विषय अध्ययन गर्ने अल्पसंख्यक, लोपोन्मुख, अति सीमान्तकृत, विपन्न दलित समुदायका छात्रछात्रा मध्ये प्रति स्थानीय तह एक जनालाई शैक्षिक छात्रवृत्ति प्रदान गर्न र सामुदायिक क्याम्पसमा अध्ययनरत छात्रालाई प्रदान गरिने छात्रवृत्तिका लागि रु. ५ करोड विनियोजन गरेको छु।
१२८. प्रदेशमा रहेका विभिन्न विद्यालय भवन निर्माण, घेरावार, शौचालय र शुद्ध खानेपानी लगायतका पूर्वाधार निर्माणका लागि रु. ४६ करोड ३७ लाख बजेट विनियोजन गरेको छु।
१२९. आगामी वर्ष पाँच विद्यालयलाई आवासीय विद्यालयको रूपमा स्तरोन्नति गरी लोपोन्मुख, अति सीमान्तकृत, अल्पसंख्यक तथा अति विपन्न समुदायका बालबालिकाहरूलाई विद्यालय शिक्षामा पहुँच अभिवृद्धि गर्न रु. ७ करोड विनियोजन गरेको छु।
१३०. स्थानीय तहसँगको समन्वयमा प्रदेश भित्रका दुई विद्यालय छनौट गरी पाठ्यक्रम, शिक्षण विधि, शिक्षक, भौतिक पूर्वाधार तथा शैक्षिक सामग्रीहरू समेतले सम्पन्न आवासीय नमुना विद्यालयको रूपमा स्तरोन्नति गरिनेछ। नमुना विद्यालय विकासका लागि गुरुयोजना कार्यान्वयनमा रहेका विद्यालयको विकासका लागि रु. १० करोड विनियोजन गरेको छु।
१३१. सामुदायिक विद्यालयमा बालबालिकाको पहुँच बढाउन र उपस्थिति नियमित गराउन विद्यालय बस खरीदका लागि रु. ६ करोड ५० लाख विनियोजन गरेको छु। विद्यार्थीलाई डिजिटल सिकाई सामाग्रीको पहुँच अभिवृद्धि गर्न र विज्ञान प्रयोगशाला स्थापना गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु।
१३२. प्रदेश विज्ञान तथा प्रविधि विश्वविद्यालयको स्थापनाको प्रक्रिया शुरू गरिनेछ। उच्च शिक्षा परिषद् सचिवालय व्यवस्थापन र संभाव्यताको आधारमा प्रदेश विश्वविद्यालय, मानित विश्वविद्यालय र प्रतिष्ठान स्थापना गर्न रु. ५ करोड विनियोजन गरेको छु।
१३३. “वैज्ञानिक खोज अनुसन्धान परिषद्” स्थापना गरी अनुसन्धानलाई व्यवस्थित ढंगले अगाडि बढाईनेछ। युवाहरूलाई वैज्ञानिक अनुसन्धान र नवप्रवर्तनको क्षेत्रमा प्रोत्साहन गर्ने उद्देश्य सहित इनोभेसन सेन्टर स्थापना गर्न तथा संभाव्यताका आधारमा ज्ञान ग्रामको स्थापना गर्न बजेटको व्यवस्था गरेको छु।
१३४. प्रत्येक जिल्लाको कम्तीमा एउटा विद्यालयमा नमुना बाल विकास केन्द्र सञ्चालन गर्न र हाल संचालित बाल विकास केन्द्रहरूको भौतिक पूर्वाधार विकास गर्न बजेट छुट्टयाएको छु। स्थानीय तहलाई बालमैत्री संरचनाहरू स्थापना गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ।
१३५. बागमती प्रदेशलाई “सहयोगापेक्षी सडक मानवमुक्त प्रदेश” घोषणा गरिनेछ। यसका लागि संलग्न अभियन्ता संस्थाहरू र स्थानीय तहहरूसँग सहकार्य गरिनेछ।
१३६. कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य दुर्व्यवहार लगायतका लैङ्गिक हिंसाबाट पीडित तथा प्रभावितहरूको लागि उद्धार, राहत, मनोसामाजिक परामर्श सेवा र पुनर्स्थापना लगायतका

सामाजिक सुरक्षाका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु। लैङ्गिक हिंसा रोकथामका लागि माध्यमिक तहमा अध्ययनरत किशोर किशोरीको लागि आत्म प्रतिरक्षात्मक तालिम सञ्चालन गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु। यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यकहरूको क्षमता अभिवृद्धिको लागि तालिम सञ्चालन गरिनेछ।

१३७. एकल महिला, दलित, लोपोन्मुख तथा सीमान्तकृत समुदाय र अपाङ्गता भएका महिलाको सामाजिक र आर्थिक सशक्तिकरणका लागि सीप, पुँजी र प्रविधि उपलब्ध गराउन सम्बद्ध संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्न बजेट छुट्याएको छु।
१३८. प्रदेशमा बसोबास गर्ने विपन्न दलित समुदायको जीवनस्तर सुधारका लागि कार्यक्रम सञ्चालन गर्न बजेटको व्यवस्था गरेको छु।
१३९. अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई प्रदेश भित्र संचालित सीपमूलक तालिममा निश्चित कोटा तोकी सिपयुक्त बनाई रोजगारी सिर्जना गरी स्वरोजगार बनाईनेछ। प्रदेश सरकारबाट निर्माण हुने भौतिक संरचनाहरू अपाङ्ग मैत्री बनाईनेछ। सिन्धुली र चितवन जिल्लामा बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाको लागि पूर्वाधारयुक्त आवासीय विद्यालय सञ्चालन गरी गुणस्तरीय शिक्षामा पहुँच अभिवृद्धि गर्न बजेट छुट्याएको छु।
१४०. बाल गृह, जेष्ठ नागरिक आश्रम तथा दिवा सेवा केन्द्र, पुनर्स्थापना केन्द्रको भौतिक संरचना निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि सम्बन्धित संघ संस्थाहरूसँग सहकार्य गर्न रकम विनियोजन गरेको छु। बीस जनाभन्दा बढी जेष्ठ नागरिक सहित सञ्चालनमा रहेको वृद्धाश्रममा नर्सिङ्ग सेवा उपलब्ध गराईनेछ।
१४१. लोपोन्मुख र अति सीमान्तकृत समुदायहरू बनकरिया, चेपाङ, थामी, जिरेल, माझी, दनुवार, सुरेल, बोटे र गन्धर्व लगायतका समुदायलाई आर्थिक तथा सामाजिक उत्थानका लागि विशेष कार्यक्रम ल्याइनेछ। मकवानपुर, धादिङ्ग र चितवन जिल्लाको चेपाङ जाति बसोबास क्षेत्रलाई चेपाङ विशेष संरक्षित क्षेत्र विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु।
१४२. सामाजिक विकास मन्त्रालयको लागि रु. ३ अर्ब ७७ करोड ३ लाख विनियोजन गरेको छु।

युवा तथा खेलकुद

१४३. सीप र दक्षताको आधारमा युवा जनशक्तिको अभिलेखीकरण गरी तालिम प्रदान गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु। युवा जनशक्तिलाई प्रदेशको विकास अभियानमा स्वयम् सेवकको रूपमा परिचालन गरिनेछ। प्रदेश भित्र विशिष्ट योगदान गरेका युवाहरू र युवा वैज्ञानिकहरूलाई प्रोत्साहन र सम्मान गर्न बजेट छुट्याएको छु।
१४४. प्रदेश युवा परिषद् स्वरोजगार कार्यक्रम मार्फत प्रदेश भित्रका युवाहरूलाई विभिन्न सीपमूलक पेशा तथा व्यवसायमा संलग्न गराई स्वरोजगार बनाउन बजेट व्यवस्था गरेको छु।

१४५. दोस्रो बागमती प्रदेश खेलकुद प्रतियोगिता सञ्चालन गर्न र नवौँ राष्ट्रिय खेलकुद प्रतियोगितामा प्रदेशको सहभागिताका लागि तयारी गर्न रु. ७ करोड विनियोजन गरेको छु । खेलाडी, प्रशिक्षक तथा रेफ्रिलाई प्रशिक्षण, सम्मान र पुरस्कार र क्षमता विकासका लागि बजेट व्यवस्था गरेको छु ।
१४६. निर्माणाधीन गौतम बुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय क्रिकेट रंगशाला सम्पन्न गर्न भरतपुर महानगरपालिकासँग सहकार्य गर्न रु ५ करोड विनियोजन गरेको छु ।
१४७. निर्माणाधीन गौरीटार, पिपलटार, चौतारा, दुधौली र मन्थली रंगशाला तथा माडी, थाहा, धनौजी र निलकण्ठ कभर्डहल लगायतका महत्वपूर्ण खेलकुद पूर्वाधार आयोजनाहरूको निर्माण कार्यलाई प्राथमिकतामा राखी बजेट व्यवस्था गरेको छु ।
१४८. प्रत्येक माध्यमिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकहरू मध्येबाट एक जनालाई प्रशिक्षण प्रदान गरी खेलकुद शिक्षक तोक्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । मुख्यमन्त्रीसँग बालबालिका स्काउट कार्यक्रमको आयोजना गरिनेछ ।
१४९. खेलकुद संघहरूको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गरी खेलकुद प्रतियोगिताहरूको आयोजनामा प्रदेश खेल संघहरूको भूमिकालाई प्रभावकारी बनाइनेछ । खेलाडी र प्रशिक्षकहरूको क्षमता विकासका लागि कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
१५०. युवा तथा खेलकुद मन्त्रालयको लागि रु. १ अर्ब २२ करोड ६५ लाख विनियोजन गरेको छु ।

सभामुख महोदय

१५१. अब म भौतिक पूर्वाधार क्षेत्रको प्रस्तावित कार्यक्रम र विनियोजनको विवरण प्रस्तुत गर्दछु ।

सडक तथा भवन र शहरी पूर्वाधार

१५२. “प्रादेशिक लोकमार्ग” कार्यक्रममा समावेश भएका निर्माणाधीन सडकहरूलाई प्राथमिकतामा राखी निर्माण सम्पन्न गर्न रु. १ अर्ब ९० करोड ९९ लाख विनियोजन गरेको छु ।
१५३. “प्रादेशिक मार्ग” अन्तर्गत प्रदेशको मुख्य आर्थिक तथा बजार केन्द्र, धार्मिक, ऐतिहासिक, पर्यटकीय, औद्योगिक तथा अन्य महत्त्वका स्थलहरू जोड्ने रणनीतिक सडक वा उपमार्ग (बाईपास) लगायतका आयोजनाहरू सम्पन्न गर्न रु. ३ अर्ब ७४ करोड ८९ लाख विनियोजन गरेको छु ।
१५४. प्रदेश भित्र रहेका शहरका मुख्य स्थान, शहरी चक्रपथ, कृषि बजार केन्द्र, शिक्षा र स्वास्थ्य केन्द्र जोड्ने तथा तत्काल प्रतिफल र रोजगारी सिर्जना गर्ने सडक आयोजनाहरूका लागि शहरी तथा स्थानीय सडक कार्यक्रममा रु. ६ अर्ब ८१ करोड ३८ लाख विनियोजन गरेको छु ।

१५५. प्रदेशको राजधानीलाई संघीय राजधानीसँग जोड्ने रणनीतिक सडकको रूपमा रहेको फर्पिङ- टुल्कु- हुमाने भञ्ज्याङ सडकको स्तरोन्नति तत्काल अगाडि बढाउन रु. १८ करोड विनियोजन गरेको छु।
१५६. निर्माणाधीन मदन भण्डारी मार्ग (भैसे - भिमफेदी - कुलेखानी - सिस्नेरी - दक्षिणकाली) को कुल ५३ किलोमिटर मध्ये भैसे - भीमफेदी सडक खण्ड दुई लेनमा स्तरोन्नति गर्ने कार्य आगामी आर्थिक वर्षमा सम्पन्न गरिनेछ। कुलेखानी देखि दक्षिणकालीसम्मको सडक आगामी आर्थिक वर्षमा सम्पन्न गर्न र बाँकी २१ किलोमिटर सडकलाई दुई लेनमा स्तरोन्नति गर्ने कार्यको लागि आवश्यक विनियोजन गरेको छु।
१५७. दोलखा जिल्लाको लामाबगर हुँदै चिनको सिमाना जोड्ने सडक निर्माण तथा स्तरोन्नति गर्न रु. १० करोड विनियोजन गरेको छु। काभ्रे जिल्लाको राम्चे देखि दोलखा जिल्लाको खरिदुङ्गा जोड्ने चौरी राजमार्ग निर्माणको लागि रु. ५ करोड विनियोजन गरेको छु।
१५८. बागमती प्रदेश भित्रका विभिन्न जिल्ला बीचको अन्तर आबद्धता बढाउन तथा प्रदेश राजधानीसँग जोड्न र आर्थिक क्रियाकलापलाई टेवा पुऱ्याउन बागमती प्रदेश चक्रपथ निर्माणको सम्भाव्यता अध्ययन गरी निर्माण शुरु गरिनेछ।
१५९. संघ तथा स्थानीय तह र नीजि क्षेत्रको साझेदारीमा बल्लु-हेटौँडा र खुर्कोट- चियाबारी सुरुङ मार्ग लगायत प्रदेश भित्र अन्य सम्भावित सुरुङ मार्ग अध्ययन गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।
१६०. प्रदेशमा बहुवर्षीय र क्रमागत आयोजनाका रूपमा निर्माणाधीन सडक आयोजनाका लागि बजेट सुनिश्चित गरेको छु। निर्माण सम्पन्न भएका आयोजनाहरूलाई बा-है महिना सञ्चालन हुने गरी नियमित, आवधिक तथा आकस्मिक मर्मत सम्भार गर्न आवश्यक रकम व्यवस्था गरेको छु।
१६१. प्रदेश भित्रका सडकहरूमा सडक सुरक्षाको भरपर्दो व्यवस्था नहुँदा दुर्घटनाका कारण जनधनको क्षति भईरहेकोले सडक निर्माण र सञ्चालनका सन्दर्भमा डिजाइन तथा लागत अनुमान तयार गर्दा देखि नै सडक सुरक्षाका संरचनाहरू अनिवार्य समावेश गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ। रोड फर्निचर्स लगायत सडक सुरक्षाका आवश्यक संरचना तयार गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु।
१६२. प्रदेश भित्र निर्माणाधीन पुलहरू सम्पन्न गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु। झोलुंगे पुलहरूको निर्माण तथा मर्मत सम्भारका लागि बजेट व्यवस्था गरेको छु। विपद्को समयमा जोखिमयुक्त तरी-तराउलाई व्यवस्थापन गर्न यान्त्रिक पुलको जगेडा व्यवस्था गरिनेछ।
१६३. प्रदेश राजधानी पूर्वाधार विकास विशेष आयोजना मार्फत बागमती प्रदेशको राजधानी हेटौँडालाई सुविधा सम्पन्न बनाउन सरकारी कार्यालय भवन, शिक्षा, स्वास्थ्य, सडक

लगायतका विकासका पूर्वाधारहरू र हेटौडा चक्रपथ निर्माण गर्न रु. १ अर्ब ५ करोड ८० लाख विनियोजन गरेको छु।

१६४. प्रदेश भित्र तीव्र शहरीकरण भएका स्थानहरूमा व्यवस्थित शहरीकरण, फोहोरमैला व्यवस्थापन लगायतका पूर्वाधार सहित एकिकृत विकासका लागि स्थानीय तहसँग सहकार्य गरिनेछ। अधिकार सम्पन्न बागमती सभ्यता एकिकृत विकास समितिसँग सहकार्य गरी काठमाण्डौ उपत्यका भित्रका नदी करिडोरमा पूर्वाधार निर्माण गर्न रु. २५ करोड विनियोजन गरेको छु।
१६५. मकवनपुर, चितवन र धादिङ्ग जिल्लामा वसोवास गर्ने सिमान्तकृत चेपाङ, बोटे, वनकरिया जातीको एकिकृत वस्ती तथा आवास निर्माण गर्न रु. ५ करोड विनियोजन गरेको छु। जनता आवास कार्यक्रम अन्तर्गत बाँकी कार्य सम्पन्न गर्न संघीय सरकारसँग साझेदारी गरिनेछ।
१६६. बागमती प्रदेश भित्र हालसम्म सडक सञ्जालले नजोडिएको र मानव विकास सूचकाङ्कमा पछाडि परेको तर पर्यटकिय सम्भावना बोकेको रुबीभ्याली क्षेत्रलाई गुरुयोजना तयार गरी सडक, शिक्षा, स्वास्थ्य, पर्यटन, रोजगारी सिर्जना लगायतका कामहरू एकिकृत रूपमा अगाडि बढाउन रुबीभ्याली एकीकृत विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न रु. १० करोड विनियोजन गरेको छु।
१६७. भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालयका लागि रु. २४ अर्ब ७५ करोड ८५ लाख विनियोजन गरेको छु।

खानेपानी, उर्जा तथा सिंचाइ

१६८. प्रदेश सरसफाई सम्बन्धी नीति तर्जुमा गरी स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा कार्यान्वयन गरिनेछ। “एक घर एक धारा, पूर्ण सरसफाइ हाम्रो अभिभारा” अभियानलाई अगाडि बढाइनेछ। यस अन्तर्गत निर्माणाधीन साना, मझौला तथा ठूला खानेपानी आयोजना निर्माण सम्पन्न गर्न बजेटको व्यवस्था गरेको छु। स्थानीय तह एवम् नीजि क्षेत्रको सह-लगानीमा खानेपानी आयोजना निर्माण गरिनेछ। महत्त्वपूर्ण सार्वजनिक स्थल तथा राजमार्गमा सार्वजनिक शौचालय निर्माण गर्न स्थानीय तह र नीजि क्षेत्रसँग सहकार्य गरिनेछ।
१६९. प्रदेश भित्रका रामेछाप, सिन्धुपाल्चोक, धादिङ्ग लगायत जिल्लाका सुखखाग्रस्त क्षेत्र लक्षित गरी खानेपानी र सिंचाइ सम्बन्धी विशेष आयोजनाहरू सञ्चालन गरिनेछ। खानेपानीका स्रोत संरक्षण तथा भूमिगत जल व्यवस्थापन तथा पुनर्भरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु। ऐतिहासिक ढुङ्गे धारा, इनार लगायतका पानीका स्रोतको संरक्षणका लागि रकम विनियोजन गरेको छु।

१७०. स्थानीय तह, खानेपानी बोर्ड तथा उपभोक्ता समिति लगायतका निकायहरूसँगको सहकार्यमा “सहलगानी खानेपानी आयोजना” सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु ।
१७१. खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी उल्लेखित कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्न रु. २ अर्ब ७५ करोड ९९ लाख विनियोजन गरेको छु ।
१७२. परम्परागत राजकुलो, ताल तलैया र पोखरी संरक्षण तथा पुनर्स्थापना गरी सिंचाइ सेवा उपलब्ध गराउन बजेट व्यवस्था गरेको छु ।
१७३. “खाद्य सुरक्षाको लागि उत्पादन, उत्पादनका लागि सिंचाइ” को मर्म अनुरूप प्रदेश भित्रका कृषियोग्य भूमीमा बान्है महिना सिंचाइ सुविधा पुऱ्याउन मझौला सिंचाइ आयोजना, नयाँ प्रविधिमा आधारित लिफ्ट सिंचाइ आयोजना, भूमिगत स्यालो तथा डिप ट्युबवेल सिंचाइ आयोजनाहरूको विकास एवं निर्माण कार्यको लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु ।
१७४. जीर्ण अवस्थामा रहेको ८ हजार ६ सय हेक्टर सिंचित गर्ने लक्ष्य सहित निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको नारायणी लिफ्ट सिंचाइ आयोजनाको पम्प हाउस “ए” को पूर्ण रूपमा आधुनिकीकरण कार्य आगामी आर्थिक वर्ष भित्र सम्पन्न गर्न र खगेरी सिंचाइ आयोजना सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्न रु. १५ करोड ७१ लाख विनियोजन गरेको छु । पुर्वी राप्ती सिंचाइ प्रणालीको सवलीकरणको लागि बजेट व्यवस्था गरेको छु ।
१७५. बाढीवाट क्षतिग्रस्त सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको मेलम्ची- ईन्द्रावती नदिको किनारा लगायतका क्षेत्रको संरक्षण गरी नदी आसपासको जमिन एवम् वस्तीको विकास तथा पूर्वाधार निर्माण गर्न मेलम्ची- ईन्द्रावती एकिकृत संरक्षण आयोजनाको लागि रु. १० करोड बजेट व्यवस्था गरेको छु ।
१७६. “बागमती प्रदेश, पूर्ण उज्यालो प्रदेश” कार्यक्रम अन्तरगत ग्रामीण विद्युतीकरण, सोलार मिनी ग्रिड वा अन्य वैकल्पिक ऊर्जाको प्रयोग मार्फत विद्युत सेवाको पहुँच नपुगेका घर परिवारका लागि स्वच्छ तथा नवीकरणीय ऊर्जाको पहुँच पुऱ्याउन संघीय सरकार र नेपाल विद्युत प्राधिकरणसँग सहकार्य गरिनेछ ।
१७७. सौर्य उर्जा संरचना, तटबन्धन तथा बाँध र सिंचाइ संरचनाहरू निर्माण गर्न जम्मा रु. ६ अर्ब ४६ करोड विनियोजन गरेको छु ।
१७८. खानेपानी, उर्जा तथा सिंचाइ मन्त्रालयको लागि रु. ९ अर्ब ८१ करोड ४९ लाख विनियोजन गरेको छु ।

संचार तथा सूचना प्रविधि

१७९. संचार माध्यमहरूलाई एकिकृत रूपले सेवा प्रवाह गर्न प्रदेश संचार ग्राम स्थापनाका लागि बजेट व्यवस्था गरेको छु । प्रदेश सरकारका गतिविधिबारे आम नागरिकमा सहज

ढंगले सूचना प्रवाह गर्न प्रदेश सूचना केन्द्र स्थापना गरिनेछ। प्रदेश भित्र उपयुक्त स्थानमा सूचना प्रविधि पार्क निर्माण शुरु गरिनेछ।

१८०. श्रमजीवि सञ्चारकर्मीहरूको हकहितका लागि प्रदेशले ध्यान पुऱ्याउनेछ। सञ्चार क्षेत्रसँग सम्बद्ध छाता संगठनहरूको क्षमता विकासमा सहकार्य गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु। जनचेतनामूलक प्रचार सामाग्री निर्माण तथा लोककल्याणकारी विज्ञापन प्रसारणको लागि समेत बजेटको व्यवस्था गरेको छु ।

कानून, शान्ति सुरक्षा र विपद् व्यवस्थापन

१८१. प्रदेश सरकारबाट तर्जुमा गरिएका नीति, कानून र नियमहरूको विद्युतीय अभिलेख व्यवस्थित गरी सरोकारवालाको पहुँच बढाईनेछ।
१८२. नेपाल सरकारले प्रमाणित गरेका द्वन्द्व पीडितलाई प्रदेश सरकारबाट दिन बाँकी सहयोग उपलब्ध गराउन बजेट व्यवस्था गरेको छु। शहीद तथा वेपत्ता परिवार, घाईते, अपांग र द्वन्द्वपीडितलाई प्रदेश सरकारको तर्फबाट राहत तथा विशेष सम्मान कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
१८३. नेपाल प्रहरीका प्रदेश भित्र रहेका कार्यालय भवनहरू जीर्ण भई सेवा प्रवाहमा समस्या उत्पन्न भएकोले विगत वर्ष देखिनै प्रहरी कार्यालय भवन निर्माणलाई प्रदेशले उच्च प्राथमिकता दिदै आएको छ। निर्माणाधीन भवनहरू आगामी वर्ष सम्पन्न गर्न र नयाँ भवन निर्माण शुरु गर्न रु. ४५ करोड विनियोजन गरेको छु। प्रदेश भित्र प्रदेश प्रहरी अस्पताल निर्माणको कार्य शुरु गरिनेछ।
१८४. प्रदेश भित्र प्रवेश गर्ने मुख्य नाकाहरूमा सिसिटिभि सहितको अत्याधुनिक चेक पोष्ट निर्माणका लागि बजेट छुट्याएको छु। प्रदेशको आफ्नै प्रदेश अनुसन्धान ब्यूरो स्थापना कार्य अगाडि बढाईनेछ।
१८५. स्थानीय तहमा नवनिर्वाचित न्यायिक समितिका अध्यक्ष र सदस्यहरूको क्षमता विकास गर्न तालिम र अभिमुखीकरणका लागि बजेट व्यवस्था गरेको छु।
१८६. बाढी, पहिरो, चट्याङ, भू-क्षय, मनसुनजन्य जस्ता प्राकृतिक प्रकोप लगायत संक्रामक रोग, प्राकृतिक र मानवीय विपद् व्यवस्थापनमा द्रुत उद्धार, उपचार, राहत तथा पुनःस्थापना लगायतका कार्य गर्न स्थापना गरिएको विपद् व्यवस्थापन कोषमा जम्मा गर्न बजेट छुट्याएको छु। विपद् पछिको उद्धार, पुनर्स्थापना, प्रतिकार्य तथा पुनर्लाभ लगायत प्रदेश गोदाम घरमा विपद् उद्धार एवम् राहत सामग्रीको पर्याप्त मौज्जातको व्यवस्था गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु।
१८७. विपद् व्यवस्थापनको लागि स्वयंसेवक र समुदायलाई तालिमको व्यवस्था गरी परिचालन गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु। विपद न्यूनीकरणमा, रोकथाम तथा नियन्त्रणमा संलग्न निकायहरूको संस्थागत सुदृढीकरण गरिनेछ।

१८८. विकास निर्माणका लागी आवश्यक पर्ने ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा जस्ता निर्माण सामग्रीको अनियन्त्रित दोहन रोक्न स्थानीय प्रशासनसँग सहकार्य र समन्वय गरिनेछ।
१८९. आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालयका लागि रु ८२ करोड ३ लाख विनियोजन गरेको छ।

प्रदेश नीति तथा योजना

१९०. आयोजना बैक सूचना प्रणाली र मध्यमकालीन खर्च संरचना सूचना प्रणालीलाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ। आयोजना विकासका चरणहरू पुरा गरी पूर्व तयारी सम्पन्न भएका आयोजनामा मात्र बजेट विनियोजन गर्ने प्रणाली शुरुवात गरिनेछ।
१९१. प्रदेश नीति तथा योजना आयोग मार्फत क्षेत्रगत विषयमा अध्ययन अनुसन्धान गरी पृष्ठपोषण लिईनेछ। प्रदेश नीति तथा योजना आयोगबाट प्रदेश रणनीतिक महत्वका आयोजनाको सघन अनुगमन गरी सीघ्र समाधान खोजिनेछ।
१९२. प्रदेश नीति तथा योजना आयोग ऐन तर्जुमा गरी प्रदेश नीति तथा योजना आयोगको काम कारवाहीलाई व्यवस्थित गरिनेछ। प्रदेश तथ्याङ्क ऐन तर्जुमा गरी प्रदेशका आर्थिक तथा सामाजिक तथ्याङ्कहरू अद्यावधिक र व्यवस्थित गरिनेछ।

सभामुख महोदय,

१९३. अब म आगामी वर्षका लागि वित्तीय क्षेत्रका कार्यक्रम, खर्च व्यवस्थापन र सेवा प्रवाहमा गरिने सुधार सम्बन्धी प्रस्ताव प्रस्तुत गर्दछु।

वित्तीय क्षेत्र

१९४. न्यून आय भएका परिवारलाई लक्षित गरी बैक तथा वित्तीय संस्थाहरूको सहकार्यमा प्रदेश सरकारबाट सञ्चालित "उत्पादन तथा रोजगारी सिर्जनाका लागि सहुलियतपूर्ण ऋण प्रवाह कार्यक्रम" को निरन्तरताको लागि रु. २ अर्ब विनियोजन गरेको छु। यस कार्यक्रमलाई कृषि उत्पादन र उद्यमशीलता विकासमा केन्द्रित गरिनेछ।
१९५. प्रदेश भित्र वित्तीय साक्षरता र वित्तीय पहुँच अभिवृद्धि गर्न बैक तथा वित्तीय संस्था सँगको सहकार्यमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु। रुबी भ्याली गाउँपालिकामा छिट्टै वाणिज्य बैकको शाखा स्थापना गर्न पहल गरिनेछ।
१९६. प्रदेश भित्र बीमा व्यवसायलाई अभिवृद्धि गर्न बीमा कम्पनीहरूसँग सहकार्य गरिनेछ। प्रदेशका आर्थिक क्रियाकलाप अनुरूप बीमा वस्तुको विविधिकरण र विकास गर्न बीमा कम्पनीहरूलाई प्रोत्साहित गरिनेछ।

सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापन र वित्तीय संघीयता

१९७. संघीय आर्थिक कार्य प्रणालीसँग सामन्जस्य हुने गरी सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनमा राजनीतिक र प्रशासनिक नेतृत्वलाई उत्तरदायी बनाउने गरी प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व सम्बन्धी ऐन तथा नियमावली तर्जुमा गरिनेछ।
१९८. चालु आर्थिक वर्षसम्म विभिन्न नाममा सञ्चालित निर्वाचन क्षेत्र पूर्वाधार साझेदारी कार्यक्रम खारेज गरेको छु ।
१९९. सार्वजनिक खरिद नियमावलीलाई संघीय नियमावलीसँग अनुकूल हुने गरी संशोधन गरिनेछ। निर्माण व्यवसायीले ठेक्का सम्झौता गर्दा पेश गरेको कार्यतालिका बमोजिम कार्यसम्पादन नगरेमा तत्काल ठेक्का तोड्न लगाई कानून बमोजिम कारवाही गरिनेछ। निर्माण व्यवसायीलाई दैनिक दुई सिफ्टमा काम गर्न सहजीकरण तथा उत्प्रेरित गरिनेछ।
२००. भौतिक र वित्तीय प्रगति तथा नतिजा प्रति आयोजना प्रमुखलाई जिम्मेवार बनाईनेछ। आर्थिक वर्षको दोस्रो चौमासिकसम्म विनियोजित पुँजीगत तर्फका आयोजनामा छुट्टाइएको बजेटको साठी प्रतिशत भौतिक र वित्तीय प्रगति हासिल गरेमा सम्बन्धित मन्त्रालयका सचिव र संलग्न कर्मचारीलाई पुरस्कृत गरिनेछ।
२०१. एकमुष्ट रुपमा राखिएको बजेट एक भन्दा बढी निकायहरुबाट कार्यान्वयन गर्ने गरी बाँडफाँट गर्नुपर्ने भएमा असोज महिनाभित्र गरिसक्नु पर्ने गरी कानूनी व्यवस्था मिलाएको छु। यसबाट अवनडा रहेको रकम आर्थिक वर्षको अन्त्यतिर मात्र बाँडफाँट गर्ने प्रवृत्ति निरुत्साहित हुने अपेक्षा गरेको छु।
२०२. विनियोजित बजेटमा समावेश भएका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न कार्यविधि, निर्देशिका वा मापदण्ड आवश्यक पर्ने भएमा साउन महिना भित्र तर्जुमा गरिनेछ।
२०३. संघीय सरकारसँगको समन्वयमा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन र वन क्षेत्रको स्वीकृति लिने प्रक्रियालाई सहज बनाईनेछ।
२०४. आयोजना प्रमुखसँग कार्य सम्पादन सम्झौता गरिनेछ। विशेष कारण बाहेक आयोजना सम्पन्न नहुन्जेल आयोजना प्रमुख र अन्य कर्मचारीको सरुवा गरिने छैन।
२०५. मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय र प्रदेश नीति तथा योजना आयोगको नेतृत्वमा प्रदेशमा संचालित आयोजनाहरुको सघन अनुगमन गरी कार्यान्वयनमा देखिएका समस्याहरु कार्यस्थलमा नै समाधान खोजिनेछ।
२०६. बजेट कार्यान्वयनको आवधिक समीक्षा गरी उच्च प्राथमिकतामा परेका रणनीतिक आयोजनामा कार्य सम्पादनको आधारमा थप बजेट निकास प्रणाली विकास गरिनेछ।
२०७. प्रदेश सरकारले प्रदान गरेका अनुदान सम्बन्धी कार्यक्रमहरुलाई व्यवस्थित गर्न विद्यमान प्रदेश अनुदान सम्बन्धी एकिकृत कार्यविधि परिमार्जन गरिनेछ।
२०८. सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययिता कायम गर्दै साधारण खर्चलाई नियन्त्रणमा राखिनेछ। अत्यावश्यक बाहेक कार्यालय संरचना तथा दरबन्दी थप गरिने छैन। सवारी साधन

खरीदलाई नियन्त्रणमा राखिनेछ। बढ्दो इन्धन खर्चलाई नियन्त्रण गर्न सरकारी सवारी साधनको उपयोगलाई घटाउने नीति लिईनेछ। भौतिक उपस्थिति आवश्यक नपर्ने गोष्ठी वा बैठक विद्युतीय माध्यमबाट गरिनेछ।

२०९. प्रदेश मन्त्रालयगत बजेट सूचना प्रणालीलाई अद्यावधिक र स्तरोन्नति गरी प्रयोगकर्ता मैत्री बनाउँदै लगिनेछ। प्रदेश स्तरीय बजेट सूचना प्रणालीलाई एकल खाता कोष प्रणाली र कम्प्यूटराइज्ड सरकारी लेखा प्रणालीसँग एकिकृत गरी जुनसुकै बखत बजेटको खर्च प्रगती प्राप्त गर्न सकिने बनाईनेछ।
२१०. वित्तीय संघीयतालाई थप सुदृढ बनाउन स्थानीय तहसँगको सहकार्य र समन्वय बढाईनेछ।
२११. प्रदेश समन्वय परिषद्को नियमित बैठक गरी प्रदेश र स्थानीय तहबाट सञ्चालित आयोजना र साझा अधिकारका विषयमा स्थानीय तहसँग समन्वय र अन्तरसम्बन्ध कायम गरिनेछ।

सार्वजनिक सेवा प्रवाह र सुशासन

२१२. प्रदेश सरकारबाट प्रवाह हुने सेवालाई सूचना प्रविधिको उपयोगबाट सेवाग्राही मैत्री बनाईनेछ। सेवा प्रवाहका क्रममा कागजको प्रयोग घटाईनेछ। प्रदेशका निकायहरूमा अनियमितता र भ्रष्टाचारजन्य क्रियाकलापलाई कडाईका साथ नियन्त्रण गरिनेछ।
२१३. कोभिड-१९ पछिको समयमा पर्यटन क्षेत्रलाई राहत पुऱ्याउन प्रदेश मातहतका निकायहरूमा कार्यरत कर्मचारीलाई दिइएको पर्यटन काज कर्मचारीको मनोबल बढाई सेवा प्रति उत्प्रेरित गर्न आगामी वर्षमा समेत निरन्तरता दिएको छु।
२१४. प्रदेश निजामती सेवामा कार्यरत कर्मचारीको तलबमानमा संघीय निजामती सरह सम्बत २०७९ साउन १ देखि लागु हुने गरी १५ प्रतिशतले वृद्धि गरेको छु। प्रदेश निजामती कर्मचारी र करारमा कार्यरत कर्मचारीलाई सम्बत २०७९ साउन १ देखि लागु हुने गरी मासिक दुई हजार महंगी भत्ता दिने व्यवस्था मिलाएको छु।
२१५. प्रदेश सरकार मातहत कार्यरत कर्मचारीहरूको रु. १० लाखको सामुहिक दुर्घटना बीमा गर्न प्रिमियम वापतको रकम विनियोजन गरेको छु।
२१६. प्रदेश र स्थानीय तहमा निर्वाचित जनप्रतिनिधिलाई समय समयमा अभिमुखिकरण, नेतृत्व विकास, अनुभव र ज्ञान आदान प्रदान गर्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। प्रदेश निजामती सेवामा कार्यरत कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्न तथा मनोबल उच्च बनाउन समयानुकूल तालिम, अवलोकन भ्रमण र प्रोत्साहन तथा पुरस्कारका लागि रकम विनियोजन गरेको छु।

माननीय सभामुख महोदय,

२१७. अब मैले माथि उल्लेख गरेका क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रमका लागि गरेको विनियोजन र स्रोत व्यवस्थापनको अनुमान प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।
२१८. आगामी वर्षको कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न रु. ७० अर्ब ९३ करोड ९२ लाख विनियोजन गरेको छु। कूल विनियोजन मध्ये चालु तर्फ रु. १९ अर्ब ०२ करोड ४१ लाख, पुँजीगत तर्फ रु. ४१ अर्ब ५६ करोड २४ लाख, वित्तीय हस्तान्तरण तर्फ रु. ८ अर्ब ३५ करोड २७ लाख र वित्तीय व्यवस्था तर्फ २ अर्ब विनियोजन गरेको छु। कूल विनियोजन मध्ये चालु तर्फ २७ प्रतिशत, पुँजीगत तर्फ ५८.५८ प्रतिशत, वित्तीय हस्तान्तरण तर्फ ११.७७ प्रतिशत र वित्तीय व्यवस्था तर्फ २.८१ प्रतिशत रहेको छ।
२१९. आगामी आर्थिक वर्षको खर्च व्यहोर्ने स्रोत मध्ये कर राजस्वबाट रु. २६ अर्ब ९७ करोड ११ लाख, अन्य राजस्वबाट रु. ६ अर्ब २२ करोड ४४ लाख, संघीय वित्तीय हस्तान्तरणबाट रु. २१ अर्ब ६ करोड ८७ लाख र चालु आर्थिक वर्षको अनुमानित सञ्चित कोषको बचत र अन्य प्राप्तीबाट रु. १६ अर्ब ६७ करोड ५० लाख व्यहोरिनेछ।

सभामुख महोदय,

२२०. अब म आगामी आर्थिक वर्षका लागि राजस्व सम्बन्धी नीति, कार्यक्रम तथा छुट र सहूलियत सम्बन्धी प्रस्ताव प्रस्तुत गर्दछु।
२२१. कर नीतिमा स्थिरता कायम गर्न आगामी आर्थिक वर्षका लागि घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क र सवारी साधन करको दरलाई यथावत राखी कार्यान्वयनका क्रममा देखिएका समस्यालाई मात्र सम्बोधन गरेको छु।
२२२. सिमेन्ट उद्योगहरू माथि लाग्दै आएको प्रति किलोग्राम प्राकृतिक स्रोत उपयोग शुल्क संघीय मूल्य अभिवृद्धि कर सँग दोहोरो परेकोले खारेज गरेको छु।
२२३. ढुंगा, गिट्टी, बालुवा, दहत्तर बहत्तर वापतको बिक्रीबाट प्राप्त राजस्व संकलनमा देखिएका प्रक्रियागत विषयहरू समावेश गरी छुट्टै ऐन तर्जुमा गरिनेछ।
२२४. प्रदेश सरकारको क्षेत्राधिकारमा रहेका विभिन्न कर तथा गैरकर राजस्वको लेखांकन र प्रतिवेदनमा एकरूपता ल्याई तत्कालै सूचना प्राप्त गर्न प्रदेश राजस्व व्यवस्थापन सूचना प्रणाली विकास गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु।
२२५. काठमाण्डौ उपत्यका भित्र संचालित उत्पादनमूलक उद्योगले आफ्नो कारखाना उपत्यका बाहिरका यस प्रदेश अन्तर्गतका जिल्लाहरूमा स्थानान्तरण गर्न उद्योगका नाममा जग्गा खरिद गरेमा लाग्ने घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्कमा पचास प्रतिशत छुट दिने व्यवस्था मिलाएको छु। यसबाट उपत्यकाको वातावरण प्रदुषण घटाउन सघाउ पुग्ने विश्वास लिएको छु।

२२६. साविकमा बागमती प्रदेश बाहिर दर्ता भई यस प्रदेश भित्र सञ्चालित सवारी साधनको अभिलेख र कागजात प्रदेश सरकार अन्तरगतका यातायात व्यवस्था कार्यालयमा सर्न नसक्दा सवारीधनीले झन्झट व्यहोर्नु परेको विषयलाई मध्यनजर गरी यस प्रदेशमा स्थानान्तरण गर्ने प्रक्रियालाई सरलीकृत गरेको छु।
२२७. साझेदारी फर्मको नविकरण गर्ने मितिका सम्बन्धमा रहेको जटिलता हटाई नविकरण गर्ने व्यवस्थालाई स्पष्ट गरेको छु।
२२८. विगतमा सवारीधनीले समयमा दाखिला गर्न नसकेको मोटरसाईकल, स्कूटर एवम् अन्य दुईपांग्रे सवारी साधनको सवारी साधन कर सम्बत् २०७९ फागुन मसान्तसम्म दाखिला गरेमा जरिवाना छुट दिने व्यवस्था मिलाएको छु।
२२९. महिला, दलित समुदाय, अपाङ्ग र विपन्न वर्गका व्यक्तिले प्राईभेट फर्म रजिष्ट्रेशन गर्न चाहेमा त्यस्तो फर्म रजिष्ट्रेशन गर्दा लाग्ने दस्तुरमा पचास प्रतिशत छुट दिने व्यवस्था गरेको छु।
२३०. कर संकलनमा संलग्न निकायहरूको संस्थागत सुदृढीकरण गरिनेछ। कर कानूनको परिपालनामा जोड दिइनेछ। राजस्व छल्ने प्रवृत्ति उपर कडाई गरिनेछ।
२३१. विद्युतीय माध्यमबाट राजस्व दाखिला गर्न सकिने प्रणाली विकास गरी कर संकलन र सहभागिता लागत घटाईनेछ।
२३२. करदाताले राजस्व दाखिला गरेको तर सेवा नलिएको अवस्थामा र भुलवश जम्मा गरेको अवस्थामा राजस्व फिर्ता दिने व्यवस्थालाई कार्यविधि तर्जुमा गरी सहज बनाईनेछ।

सभामुख महोदय,

२३३. आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को यथार्थ खर्च, चालु आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को संशोधित अनुमान र आर्थिक वर्ष २०७९/८० को अनुमानित आय र व्ययको विवरण अनुसूचीमा समावेश गरेको छु।
२३४. मैले माथि उल्लेख गरेका कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनबाट प्रदेशको अर्थतन्त्रले गति लिई राष्ट्रिय अर्थतन्त्रको पुनरोत्थानमा सघाउ पुग्ने विश्वास लिएको छु।
२३५. आर्थिक क्रियाकलापमा विस्तार गरी आन्तरिक उत्पादनमा वृद्धि, कृषिमा व्यावसायिकरण र यान्त्रिकरण मार्फत किसानको जीवस्तरमा सुधार र कृषिजन्य वस्तुको आयात न्यूनिकरण, साना तथा मझौला उद्योग विकास गरी औद्योगिककरणलाई गति दिने, पर्यटन संभावनाहरूको भरपुर उपयोग, वन क्षेत्रको संरक्षण सहितको दिगो व्यवस्थापन, गुणस्तरीय र बजारको माग बमोजिमको शिक्षा र सिपयुक्त जनशक्ति उत्पादन, गुणस्तरिय र सर्वसुलभ स्वास्थ्य सेवाको सुनिश्चितता, आधारभूत र गुणस्तरिय खानेपानी सेवा विस्तार, आय आर्जनलाई टेवा पुऱ्याउने रणनीतिक भौतिक पूर्वाधार विकास लगायत प्रदेशवासीको हित र समृद्धिको लागि यो बजेट महत्वपूर्ण आधार बन्नेछ भन्ने कुरामा म विश्वस्त छु।

२३६. बजेट विनियोजन गर्दा निर्माणाधिन आयोजना सम्पन्न गर्ने विषयलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखि छिटो प्रतिफल दिने नयाँ कार्यक्रम तथा आयोजना समेत बजेटमा समावेश गरेकोले यसको कार्यान्वयन सहज हुने विश्वास समेत लिएको छु। बजेट कार्यान्वयनमा संघीय सरकार र स्थानीय तहसँग सहयोग, सहकार्य र समन्वय हुनेछ भन्ने अपेक्षा पनि गरेको छु।
२३७. अन्त्यमा, बजेट निर्माणको क्रममा मार्गदर्शन गर्नुहुने माननीय प्रदेश प्रमुख, माननीय मुख्य मन्त्री, प्रदेश सभाका माननीय सभामुख, प्रदेश सभाका माननीय उपसभामुख र प्रदेश सभाका सबै माननीय सदस्यहरू प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु। बजेट तर्जुमाका सिलसिलामा महत्वपूर्ण सुझाव प्रदान गर्नुहुने राजनीतिक दल, नीजि क्षेत्र, संचार जगत लगायत सम्पूर्णमा धन्यवाद व्यक्त गर्दै बजेट कार्यान्वयनमा समेत रचनात्मक सहयोगको अपेक्षा गरेको छु।

धन्यवाद

अनुसूचीहरू

आय व्ययको विवरण
आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - १
(रु. हजारमा)

विवरण	२०७७/७८ को यथार्थ	२०७८/७९ को संशोधित अनुमान	२०७९/८० को लक्ष्य			
			रकम	स्रोत		
				प्रदेश सरकार	संघ अनुदान	
				संघ	वैदेशिक	
१ राजस्व (२+३+४)	४४,२४,२८,३७.९	५३,२२,६३,७९	४९,८७,०५,४१	४९,८७,०५,४१	०	०
२ कर	२०,७८,१७,८५	२२,४५,२३,००	२६,९७,११,७०	२६,९७,११,७०	०	०
३ अन्य राजस्व	४,८५,००,०४.९	६,०८,५६,०१	६,२२,४३,७१	६,२२,४३,७१	०	०
४ विविध प्राप्तिसि	१८,६१,१०,४८	२४,६८,८४,७८	१६,६७,५०,००	१६,६७,५०,००	०	०
५ राजस्व बाँडफाँटमार्फत	०	०	०	०	०	०
६ प्रदेश सभित कोषमा दाखिला हुने(१-५)	४४,२४,२८,३७.९	५३,२२,६३,७९	४९,८७,०५,४१	४९,८७,०५,४१	०	०
७ वित्तीय हस्तान्तरण अनुदान	१६,९१,४६,३८	१६,२२,६८,००	२१,०६,८७,५०	०	२०,३७,०१,५०	६९,८६,००
८ प्रदेश सरकारको राजस्व र अनुदान (६+७)	६१,१५,७४,७५.९	६९,४५,३१,७९	७०,९३,९२,९१	४९,८७,०५,४१	२०,३७,०१,५०	६९,८६,००
९ खर्च (१०+११+१२)	३४,१८,५९,४७	४४,३९,२५,४४	६८,९३,९२,९१	४७,८७,०५,४१	२०,३७,०१,५०	६९,८६,००
१० चालु	७,४३,८५,९०	१५,७३,४४,८१	१९,०२,४१,५४	१४,४९,७५,४४	४,०८,१६,१०	४४,५०,००
११ पुँजीगत	२०,००,८४,६२	२२,२७,८२,६६	४१,५६,२४,०८	२५,०२,०२,६८	१६,२८,८५,४०	२५,३६,००
१२ वित्तीय हस्तान्तरण	६,७३,८८,९५	६,३७,९७,९७	८,३५,२७,२९	८,३५,२७,२९	०	०
१३ बजेट बचत(-) न्यून(+)(९-८)	-२६,९७,१५,२८.९	-२५,०६,०६,३५	-२,००,००,००	-२,००,००,००	०	०
१४ वित्तीय व्यवस्था	१,१२,९३,६३	१,८०,००,००	२,००,००,००	२,००,००,००	०	०
१५ आन्तरिक वित्तीय सम्पत्ति (१६+१७)	१,१२,९३,६३	१,८०,००,००	२,००,००,००	२,००,००,००	०	०
१६ सार्वजनिक संस्थानमा ऋण लगानी	१,४०,००,००	१,८०,००,००	२,००,००,००	२,००,००,००	०	०
१७ संस्थानबाट ऋण लगानी फिर्ता (-)	-२७,०६,३७	०	०	०	०	०
१८ बजेट बचत(-) न्यून (+) (१३+१४)	-२५,८४,२१,६५.९	-२३,२६,०६,३५	०	०	०	०
१९ कुल आम्दानी	६१,४२,८१,१२.९	६९,४५,३१,७९	७०,९३,९२,९१	४९,८७,०५,४१	२०,३७,०१,५०	६९,८६,००
२० कुल खर्च	३४,५८,५९,४७	४६,१९,२५,४४	७०,९३,९२,९१	४९,८७,०५,४१	२०,३७,०१,५०	६९,८६,००

राजस्व तथा अनुदान प्राप्तिको अनुमान
आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - २
(रु. हजारमा)

शीर्षक	२०७७/७८ को यथार्थ	२०७८/७९ को संशोधित अनुमान	२०७९/८० को लक्ष्य	वर्तमान स्रोतबाट	कर परिवर्तन तथा प्रशासनिक सुधारबाट
कर	२०,७८,१७,८५	२२,४५,२३,००	२६,९७,११,७०	२६,९७,११,७०	०
आय, मुनाफा तथा पूँजीगत लाभमा लाग्ने कर	०	०	५,००	५,००	०
एकलौटी फर्म तथा व्यक्तिगत आयमा लाग्ने कर	०	०	५,००	५,००	०
कृषि आयमा कर	०	०	५,००	५,००	०
सम्पत्ति कर	६,७९,७६,२६	६,८५,५०,००	७,८५,००,००	७,८५,००,००	०
घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	६,७९,७६,२६	६,८५,५०,००	७,८५,००,००	७,८५,००,००	०
घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	६,७९,७६,२६	६,८५,५०,००	७,८५,००,००	७,८५,००,००	०
वस्तु तथा सेवामा आधारित कर	१३,९८,४१,५९	१५,५९,७३,००	१९,१२,०६,७०	१९,१२,०६,७०	०
मूल्य अभिवृद्धि कर (मू.अ.क.)	६,९६,४८,०८	६,८२,९२,१०	८,२८,४९,६९	८,२८,४९,६९	०
बौद्धिर्भाउ भई प्राप्त हुने मूल्य अभिवृद्धि कर	६,९६,४८,०८	६,८२,९२,१०	८,२८,४९,६९	८,२८,४९,६९	०
अन्तः शुल्क	२,०१,५६,०२	२,५०,१०,९०	३,५५,०७,०१	३,५५,०७,०१	०
बौद्धिर्भाउ भई प्राप्त हुने अन्तः शुल्क	२,०१,५६,०२	२,५०,१०,९०	३,५५,०७,०१	३,५५,०७,०१	०
पूर्वाधार सेवाको उपयोग तथा सवारी साधनमा लाग्ने कर	४,९५,१४,५८	६,२५,००,००	७,२५,००,००	७,२५,००,००	०
बौद्धिर्भाउबाट प्राप्त हुने सवारी साधन कर	४,९५,१४,५८	६,२५,००,००	७,२५,००,००	७,२५,००,००	०
मनोरञ्जन तथा विज्ञापन कर	५,२२,९१	१,७०,००	३,५०,००	३,५०,००	०
बौद्धिर्भाउबाट प्राप्त हुने मनोरञ्जन कर	९,६३	२०,००	५०,००	५०,००	०
बौद्धिर्भाउबाट प्राप्त हुने विज्ञापन कर	५,१३,२८	१,५०,००	३,००,००	३,००,००	०
अनुदान	१६,९१,४६,३८	१६,२२,६८,००	२१,०६,८७,५०	२१,०६,८७,५०	०
अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	१६,९१,४६,३८	१६,२२,६८,००	२१,०६,८७,५०	२१,०६,८७,५०	०
अन्तरसरकारी अनुदान	१६,९१,४६,३८	१६,२२,६८,००	२१,०६,८७,५०	२१,०६,८७,५०	०
समानिकरण अनुदान	७,७१,७१,००	७,८५,९०,००	८,४०,४६,००	८,४०,४६,००	०
शसर्त अनुदान चालु	२,५४,६६,७०	२,६५,७७,००	२,७३,७६,००	२,७३,७६,००	०
शसर्त अनुदान पुँजीगत	३,२९,७८,३०	३,०७,६९,००	६,५९,६५,५०	६,५९,६५,५०	०
विपेश अनुदान चालु	४९,००,००	०	०	०	०
विपेश अनुदान	०	५५,८४,००	७९,००,००	७९,००,००	०
समपुरक अनुदान चालु	८१,८२,००	०	०	०	०
समपुरक अनुदान पुँजीगत	०	५७,४८,००	१,०४,००,००	१,०४,००,००	०
अन्य अनुदान चालु (सङ्घ सरकारबाट पछि प्राप्त हुनसक्ने शसर्त अनुदान)	२,०४,४८,३८	१,५०,००,००	१,५०,००,००	१,५०,००,००	०
अन्य राजस्व	४,८५,००,०४.९	६,०८,५६,०१	६,२२,४३,७१	६,२२,४३,७१	०
सम्पत्तिबाट प्राप्त आय	१,३३,४०,२४	१,३३,७६,५७	१,४९,१०,८६	१,४९,१०,८६	०
भाडा र रोयल्टी	१,३३,४०,२४	१,३३,७६,५७	१,४९,१०,८६	१,४९,१०,८६	०
सरकारी सम्पत्तिको बहालबाट प्राप्त आय	९,९२	१५,००	२०,००	२०,००	०
बौद्धिर्भाउ भई प्राप्त वन रोयल्टी	२,७९,२२	२,७९,२१	३,०७,१३	३,०७,१३	०
बौद्धिर्भाउ भई प्राप्त खानी तथा खनिज सम्बन्धी रोयल्टी	४,९२,७३	४,९२,७२	५,४१,९९	५,४१,९९	०
बौद्धिर्भाउ भई प्राप्त विद्युत सम्बन्धी रोयल्टी	३५,०१,७५	३५,०१,७५	३८,५१,९२	३८,५१,९२	०
बौद्धिर्भाउ भई प्राप्त दहतर बहतरको विक्रीबाट प्राप्त हुने आय	८८,९५,२९	८९,११,२३	१,००,००,००	१,००,००,००	०
बौद्धिर्भाउ भई प्राप्त पर्वतारोहण वापतको रोयल्टी	१,३१,६६	१,३१,६६	१,४४,८२	१,४४,८२	०
अन्य स्रोतबाट प्राप्त बौद्धिर्भाउ नहुने रोयल्टी	२९,६७	४५,००	४५,००	४५,००	०
वस्तु तथा सेवा विक्रीबाट प्राप्त रकम	३,४७,०१,२०.९	४,७२,३९,५०	४,७१,५२,८५	४,७१,५२,८५	०
वस्तु तथा सेवा विक्रीबाट प्राप्त रकम	१,६३,२३,७१.९	१,८२,५५,५०	१,५४,२५,००	१,५४,२५,००	०
कृषि उत्पादनको विक्रीबाट प्राप्त रकम	२,१२,३३	२,५०,००	४,००,००	४,००,००	०
सरकारी सम्पत्तिको विक्रीबाट प्राप्त रकम	२५,५१	५,००	२०,००	२०,००	०
अन्य विक्रीबाट प्राप्त रकम	२,३९	५०	५,००	५,००	०
नहर तथा कुलो उपयोग वापतको शुल्क	०.९	०	०	०	०
अन्य सेवा शुल्क तथा विक्री	१,६०,८३,४८	१,८०,००,००	१,५०,००,००	१,५०,००,००	०
प्रशासनिक सेवा शुल्क	५९,२५,९४	९९,०४,००	१,१८,९१,९३	१,१८,९१,९३	०
शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी	२,७३	४,००	५,००	५,००	०
परीक्षा शुल्क	११,२४,३१	२०,००,००	२०,८६,९३	२०,८६,९३	०
यातायात क्षेत्रको आम्दानी	४३,६५,७९	७५,००,००	९०,००,००	९०,००,००	०
अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	४,३३,११	४,००,००	८,००,००	८,००,००	०
अन्य प्रशासनिक दस्तुरहरू	१,२१,२९,८४	१,८५,३०,००	१,९१,८५,९२	१,९१,८५,९२	०
व्यावसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	३७,२८,४१	५०,००,००	५५,००,००	५५,००,००	०
रेडियो/ एफ.एम.सञ्चालन दस्तुर	२६,७१	१०,००	३०,००	३०,००	०
टेलिभिजन सञ्चालन दस्तुर	९६,३९	२०,००	८०,००	८०,००	०
चालक अनुमति पत्र, सवारी दर्ता किताब (Blue book) सम्बन्धी दस्तुर	८२,७८,३३	१,३५,००,००	१,३५,७५,९२	१,३५,७५,९२	०
अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	३,२१,७१	५,५०,००	६,५०,००	६,५०,००	०
वन क्षेत्रको अन्य आय	३,२१,७१	५,५०,००	६,५०,००	६,५०,००	०

शीर्षक	२०७७/७८ को यथार्थ	२०७८/७९ को संशोधित अनुमान	२०७९/८० को लक्ष्य	वर्तमान स्रोतबाट	कर परिवर्तन तथा प्रशासनिक सुधारबाट
दण्ड जरिवाना र जफत	३,०३,०९	१,१३,००	१,००,००	१,००,००	०
दण्ड,जरिवाना र जफत	३,०३,०९	१,१३,००	१,००,००	१,००,००	०
न्यायिक दण्ड,जरिवाना र जफत	५	०	०	०	०
प्रशासनिक दण्ड,जरिवाना र जफत	२,९९,९२	१,०५,००	९०,००	९०,००	०
धरोटी सदरस्थाहा	११,१२	८,००	१०,००	१०,००	०
विविध राजस्व	१,५५,५१	१,२६,९४	८०,००	८०,००	०
चालु दावी तथा अन्य शुल्कहरू	३,५९	१,९४	०	०	०
वीमा दावी प्राप्ति	३,५९	१,९४	०	०	०
अन्य राजस्व	१,५१,९२	१,२५,००	८०,००	८०,००	०
अन्य राजस्व	१,५१,९२	१,२५,००	८०,००	८०,००	०
विविध प्राप्ति	१८,६१,१०,४८	२४,६८,८४,७८	१६,६७,५०,००	१६,६७,५०,००	०
विविध प्राप्ति	१८,६१,१०,४८	२४,६८,८४,७८	१६,६७,५०,००	१६,६७,५०,००	०
विविध प्राप्ति	१,११,९६,०१	१,३४,२०,००	१,०५,५०,००	१,०५,५०,००	०
वेरूजू	८,०८,०६	३,५०,००	५,००,००	५,००,००	०
निकास फिर्ता	१५,२३	७०,००	५०,००	५०,००	०
अनुदान फिर्ता	१,०३,७२,७२	१,३०,००,००	१,००,००,००	१,००,००,००	०
नगद तथा मौज्जात	१७,४९,१४,४७	२३,३४,६४,७८	१५,६२,००,००	१५,६२,००,००	०
गत वर्षको नगद मौज्जात	१७,४९,१४,४७	२३,३४,६४,७८	१५,६२,००,००	१५,६२,००,००	०
जम्मा (राजस्व / प्राप्ति)	६१,१५,७४,७५.९	६९,४५,३१,७९	७०,९३,९२,९१	७०,९३,९२,९१	०
राजस्व बाँडफाँट	०	०	०	०	०
प्रदेश सञ्चित कोषमा दाखिला हुने राजस्व	६१,१५,७४,७५.९	६९,४५,३१,७९	७०,९३,९२,९१	७०,९३,९२,९१	०

कार्यगत व्यय अनुमान
आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - ३
(र.हजारमा)

शीर्षक	२०७९/८० को लक्ष्य			कुल अनुमानको प्रतिशत
	जम्मा	प्रदेश	स्थानीय तह	
सामान्य सार्वजनिक सेवा	१८,२३,४३,००	१२,१२,९१,४१	६,१०,५१,५९	२५.७०
सामान्य सेवा	४,५९,१९,९३	४,५९,१९,९३	०	
सामान्य आधारभूत सेवा	४,६७,२४,०५	३,९३,०५,७१	७४,१८,३४	
सामान्य अनुसन्धान तथा विकास सेवा	३६,३७,००	३६,३७,००	०	
अन्य सामान्य सेवा	२,८०,५९,४०	२,८०,५९,४०	०	
विभिन्न तहका सरकारहरू बीच हुने सामान्य प्रकृतिको हस्तान्तरण	५,८०,०२,६२	४३,६९,३७	५,३६,३३,२५	
सार्वजनिक शान्ति सुरक्षा	८६,३६,१७	८१,१०,४७	५,२५,७०	१.२२
न्यायालय	२,०१,७६	२,०१,७६	०	
सार्वजनिक शान्ति सुरक्षा	८४,३४,४१	७९,०८,७१	५,२५,७०	
आर्थिक मामिला	३१,१९,९७,१२	३०,७८,९७,१२	४१,००,००	४३.९८
सामान्य आर्थिक, व्यापारिक र श्रम	३,८५,५९	३,८५,५९	०	
कृषि, वन, मत्स्यपालन तथा सिंचाइ	७,०२,००,०५	६,६१,००,०५	४१,००,००	
इन्धन तथा उर्जा	१,००,००	१,००,००	०	
खानी, उत्पादन तथा निर्माण	२,९३,६३,३५	२,९३,६३,३५	०	
यातायात	१५,५२,७१,८५	१५,५२,७१,८५	०	
संचार	२,९४,६३	२,९४,६३	०	
अन्य उद्योगहरू	३,०२,२६	३,०२,२६	०	
अनुसन्धान तथा विकास - आर्थिक मामिला	११,७८,२४	११,७८,२४	०	
आर्थिक मामिला - अन्यत्र वर्गिकृत नभएको	५,४९,०१,१५	५,४९,०१,१५	०	
वातावरण संरक्षण	१,९८,५९,५०	१,९८,५९,५०	०	२.८०
फोहोर मैला व्यवस्थापन	५०,००	५०,००	०	
ढल व्यवस्थापन	४५,००	४५,००	०	
जैविक विविधता र भू-संरक्षण	१,१५,४१,०४	१,१५,४१,०४	०	
अनुसन्धान तथा विकास पर्यावरण संरक्षण	४२,१०,९८	४२,१०,९८	०	
वातावरण संरक्षण - अन्यत्र वर्गिकृत नभएको	४०,१२,४८	४०,१२,४८	०	
आवास तथा सामुदायिक सुविधा	११,३३,४७,१७	९,५४,९७,१७	१,७८,५०,००	१५.९८
आवास विकास	७,१५,२१,३३	५,३६,७१,३३	१,७८,५०,००	
सामुदायिक विकास	०	०	०	
खानेपानी	४,१८,२५,८४	४,१८,२५,८४	०	
स्वास्थ्य	३,४१,३८,४४	३,४१,३८,४४	०	४.८१
औषधी उत्पादन, उपकरण तथा औजार	३,८३,००	३,८३,००	०	
बहिरङ्ग सेवा	११,६४,००	११,६४,००	०	
अस्पताल सेवा	१,९२,८९,८४	१,९२,८९,८४	०	
सार्वजनिक स्वास्थ्य सेवा	१,३२,२६,६०	१,३२,२६,६०	०	
अनुसन्धान सेवा	७५,००	७५,००	०	
स्वास्थ्य - अन्यत्र वर्गिकृत नभएको	०	०	०	
मनोरंजन, संस्कृति तथा धर्म	२९,७१,६२	२९,७१,६२	०	०.४२
मनोरंजनात्मक र खेलकुद सेवाहरू	२९,७१,६२	२९,७१,६२	०	
शिक्षा	१,६०,९९,८९	१,६०,९९,८९	०	२.२७
स्नातक तहको शिक्षा	४,०५,६६	४,०५,६६	०	
तहमा वर्गिकृत नहुने शिक्षा (अनौपचारिक शिक्षा)	१,१२,६८,००	१,१२,६८,००	०	
शिक्षा- अन्यत्र वर्गिकृत नभएको	४४,२६,२३	४४,२६,२३	०	
सामाजिक सुरक्षा	२,००,००,००	२,००,००,००	०	२.८२
सामाजिक सुरक्षा - अन्यत्र वर्गिकृत नभएको	२,००,००,००	२,००,००,००	०	
कुल जम्मा	७०,९३,९२,९१	६२,५८,६५,६२	८,३५,२७,२९	१००

मन्त्रालयगत व्यय अनुमान (वित्तीय व्यवस्था सहित)
आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - ४
(रु. हजारमा)

निकाय	कुल जम्मा	प्रदेश			स्थानीय तह	कुल अनुमानको प्रतिशत
		जम्मा	चालु/पूँजीगत	वित्तीय		
२०२ प्रदेश व्यवस्थापिका	३६,८८,४९	३६,८८,४९	३६,८८,४९	०	०	०.५२
२१० प्रदेश लोक सेवा आयोग	११,५६,४७	११,५६,४७	११,५६,४७	०	०	०.१६
२१६ मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय	२,०१,७६	२,०१,७६	२,०१,७६	०	०	०.०३
३०१ मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	७२,७९,६८	७२,७९,६८	७२,७९,६८	०	०	१.०३
३०५ आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	१५,८७,४५	१५,८७,४५	१५,८७,४५	०	०	०.२२
३०७ उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	६५,१५,१३	६५,१५,१३	६५,१५,१३	०	०	०.९२
३१२ कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय	४,४९,३०,२८	४,१८,३०,२८	४,१८,३०,२८	०	३१,००,००	६.३३
३१३ खानेपानी, ऊर्जा तथा सिंचाइँ मन्त्रालय	९,८१,४९,२३	९,२१,९९,२३	९,२१,९९,२३	०	५९,५०,००	१३.८४
३१४ आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	८७,२९,०४	८२,०३,३४	८२,०३,३४	०	५,२५,७०	१.२३
३२५ संस्कृति तथा पर्यटन मन्त्रालय	१,८६,९१,८६	१,७६,९१,८६	१,७६,९१,८६	०	१०,००,००	२.६३
३२९ वन तथा वातावरण मन्त्रालय	३,२३,९९,३८	३,२३,९९,३८	३,२३,९९,३८	०	०	४.५७
३३६ भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिवी निवारण मन्त्रालय	२४,३७,६७	२४,३७,६७	२४,३७,६७	०	०	०.३४
३३७ भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	२४,७५,८५,७८	२३,५६,८५,७८	२३,५६,८५,७८	०	१,१९,००,००	३४.९०
३४३ युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय	१,२२,६५,८८	१,२२,६५,८८	१,२२,६५,८८	०	०	१.७३
३५० सामाजिक विकास मन्त्रालय	३,७७,०३,५२	३,५२,८५,१८	३,५२,८५,१८	०	२४,१८,३४	५.३१
३७० स्वास्थ्य मन्त्रालय	४,८९,२३,८५	४,३९,२३,८५	४,३९,२३,८५	०	५०,००,००	६.९०
३७१ श्रम, रोजगार तथा यातायात मन्त्रालय	९४,२४,२५	९४,२४,२५	९४,२४,२५	०	०	१.३३
३९१ प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	४,२२,९०	४,२२,९०	४,२२,९०	०	०	०.०६
५०१ वित्तीय व्यवस्था तथा शेयर लगानी	२,००,००,००	२,००,००,००	०	२,००,००,००	०	२.८२
६०२ अर्थ - विविध	५,३६,६७,०४	५,३६,६७,०४	५,३६,६७,०४	०	०	७.५७
८०१ स्थानीय तह	५,३६,३३,२५	०	०	०	५,३६,३३,२५	७.५६
कुल जम्मा	७०,९३,९२,९१	६२,५८,६५,६२	६०,५८,६५,६२	२,००,००,००	८,३५,२७,२९	१००

खर्च शीर्षकगत व्यय अनुमान

आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - ५

(रु.हजारमा)

खर्च संकेत नं.	खर्च शीर्षक	नगद		कुल जम्मा
		प्रदेश सरकार	संघ अनुदान	
चालु		२२,८५,०२,७३	४,५२,६६,१०	२७,३७,६८,८३
२११००	पारिश्रमिक / सुविधा	३,३९,२७,६७	४५,९६,४७	३,८५,२४,१४
२११११	पारिश्रमिक कर्मचारी	२,७३,२८,०१	३५,४५,५०	३,०८,७३,५१
२१११२	पारिश्रमिक पदाधिकारी	१३,७९,८२	०	१३,७९,८२
२११२१	पोशाक	५,००,७१	१,८२,५०	६,८३,२१
२११२२	खाद्यान्न	१०,१८,६३	५,१७,००	१५,३५,६३
२११२३	औषधी उपचार खर्च	०	७५	७५
२११३१	स्थानीय भत्ता	९७,८७	१५,९५	१,१३,८२
२११३२	महंगी भत्ता	१०,३८,९८	१,३८,९६	११,७७,९४
२११३४	कर्मचारीको बैठक भत्ता	३,६२,५०	३८,४०	४,००,९०
२११३५	कर्मचारी प्रोत्साहन तथा पुरस्कार	१,४२,११	०	१,४२,११
२११३९	अन्य भत्ता	६,२८,४८	५,८५	६,३४,३३
२११४१	पदाधिकारी बैठक भत्ता	३,८०,५४	०	३,८०,५४
२११४२	पदाधिकारी अन्य सुविधा	१०,५०,०२	०	१०,५०,०२
२११४९	पदाधिकारी अन्य भत्ता	०	१,५१,५६	१,५१,५६
२१२००	कर्मचारीको सामाजिक सुरक्षा खर्च	२,८०,३८	०	२,८०,३८
२१२१२	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	६९,०७	०	६९,०७
२१२१३	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	२,११,३१	०	२,११,३१
२२१००	सेवा महसुल	१३,९८,९८	१,५४,५४	१५,५३,५२
२२१११	पानी तथा विजुली	९,११,४०	१,११,१२	१०,२२,५२
२२११२	संचार महसुल	४,८७,५८	३६,४२	५,२४,००
२२११३	सार्वजनिक उपयोगिताको सेवा खर्च	०	७,००	७,००
२२२००	पूँजीगत सम्पत्तिको संचालन र सम्भार खर्च	३७,७०,५४	२,३०,७८	४०,०१,३२
२२२११	इन्धन (पदाधिकारी)	१,३०,८९	०	१,३०,८९
२२२१२	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	११,७७,६६	५४,६८	१२,३२,३४
२२२१३	सवारी साधन मर्मत खर्च	१०,२४,४७	२९,८०	१०,५४,२७
२२२१४	विमा तथा नवीकरण खर्च	३,३०,१०	१६,६०	३,४६,७०
२२२२१	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	३,४२,३८	२५,१०	३,६७,४८
२२२३१	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	६,७८,६५	९३,८०	७,७२,४५
२२२९१	अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	८६,३९	१०,८०	९७,१९
२२३००	कार्यालय सामान तथा सेवाहरू	२६,८०,०५	६,३६,६२	३३,१६,६७
२२३११	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	१५,२१,८४	५०,६०	१५,७२,४४
२२३१२	पशुपंजीहरूको आहार	१,५३	१०,८०	१२,३३
२२३१३	पुस्तक तथा सामग्री खर्च	११,६०	४,५९,१०	४,७०,७०
२२३१४	इन्धन - अन्य प्रयोजन	१,९४,२३	१७,२०	२,११,४३
२२३१५	पत्रपत्रिका, छुपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	८,७९,७७	५०,१२	९,२९,८९
२२३१९	अन्य कार्यालय संचालन खर्च	७१,०८	४८,८०	१,१९,८८
२२४००	सेवा तथा परामर्श खर्च	८९,६८,२३	९,२९,९१	९८,९८,१४
२२४११	सेवा र परामर्श खर्च	८,९८,६१	०	८,९८,६१
२२४१२	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	२,१८,७६	३,७०	२,२२,४६
२२४१३	करार सेवा शुल्क	७६,४५,७१	६,४०,२१	८२,८५,९२
२२४१९	अन्य सेवा शुल्क	२,०५,१५	२,८६,००	४,९१,१५
२२५००	कार्यक्रम सम्बन्धी खर्चहरू	४,१०,३५,८३	२,२९,८९,५३	६,४०,२५,३६
२२५११	कर्मचारी तालिम खर्च	९,२५,४१	२,७२,६९	११,९८,१०
२२५१२	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	३७,१९,५८	५,४०,२०	४२,५९,७८
२२५२१	उत्पादन सामग्री / सेवा खर्च	८,२४,२८	२,००	८,२६,२८
२२५२२	कार्यक्रम खर्च	३,४५,८५,७५	२,२१,३६,६४	५,६७,२२,३९
२२५२९	विविध कार्यक्रम खर्च	९,८०,८१	३८,००	१०,१८,८१
२२६००	अनुगमन,मूल्यांकन र भ्रमण खर्च	१६,२०,९०	१,७७,०४	१७,९७,९४
२२६११	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	११,७७,२५	१,४४,४०	१३,२१,६५
२२६१२	भ्रमण खर्च	३,९६,१२	३२,६४	४,२८,७६
२२६१३	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	३९,५३	०	३९,५३
२२६१९	अन्य भ्रमण खर्च	८,००	०	८,००
२२७००	विविध खर्च	११,९०,६३	२४,०९	१२,१४,७२
२२७११	विविध खर्च	११,९०,६३	२४,०९	१२,१४,७२
२३१००	स्थिर सम्पत्ति उपभोग खर्च	०	२,००	२,००

खर्च संकेत नं.	खर्च शीर्षक	नगद		कुल जम्मा
		प्रदेश सरकार	संघ अनुदान	
२३१११	स्थिर सम्पत्तिमा हास कट्टी	०	२,००	२,००
२६३००	अन्य तहका सरकारहरूलाई अनुदान	८,३५,२७,२९	०	८,३५,२७,२९
२६३३१	समानिकरण अनुदान	१,७५,००,००	०	१,७५,००,००
२६३३२	सशर्त अनुदान	२,९८,९४,०४	०	२,९८,९४,०४
२६३३३	विशेष अनुदान	७८,९३,००	०	७८,९३,००
२६३३४	सम्पुरक अनुदान	२,८२,४०,२५	०	२,८२,४०,२५
२६४००	सामाजिक सेवा अनुदान	२,३३,४४,००	०	२,३३,४४,००
२६४१२	सरकारी निकाय, समिति एवं बोर्डहरूलाई सःशर्त चालु अनुदान	४८,९८,८०	०	४८,९८,८०
२६४१३	अन्य संस्थालाई अनुदान सःशर्त	३७,५५,००	०	३७,५५,००
२६४२१	सरकारी निकाय, समिति, बोर्ड — पुँजीगत निःशर्त अनुदान	२५,००,००	०	२५,००,००
२६४२२	सरकारी निकाय, समिति, बोर्ड — पुँजीगत सःशर्त अनुदान	८९,६०,००	०	८९,६०,००
२६४२३	अन्य संस्थालाई सःशर्त पुँजीगत अनुदान	३२,३०,२०	०	३२,३०,२०
२७१००	सामाजिक सुरक्षा	१,७५,००	१०,००	१,८५,००
२७१११	सामाजिक सुरक्षा	१,७५,००	०	१,७५,००
२७११२	अन्य सामाजिक सुरक्षा	०	१०,००	१०,००
२७२००	सामाजिक सहायता	२०,८३,६०	४,३८,३०	२५,२१,९०
२७२११	छात्रवृत्ति	५,३५,०१	४,०७,२०	९,४२,२१
२७२१२	उदार, राहत तथा पुनर्स्थापना खर्च	२,००,००	०	२,००,००
२७२१३	औषधी खरिद खर्च	१३,४८,५९	३१,१०	१३,७९,६९
२७३००	कर्मचारी सामाजिक लाभ सम्बन्धि खर्च	६,००	०	६,००
२७३११	निवृत्ति भरण तथा अशक्त वृत्ति	३,००	०	३,००
२७३१३	सेवा निवृत्तको संचित विदा	३,००	०	३,००
२८१००	सम्पत्ति सम्बन्धी खर्च	११,८७,४९	७६,८२	१२,६४,३१
२८१११	जग्गाको भाडा	२०,८८	१७,०४	३७,९२
२८११२	घर भाडा	११,३४,९१	५९,७८	११,९४,६९
२८११३	सवारी साधन तथा भेशिनर औजार भाडा	२१,७०	०	२१,७०
२८११९	अन्य भाडा	१०,००	०	१०,००
२८२००	फिर्ता खर्च	२२,००	०	२२,००
२८२११	राजस्व फिर्ता	२०,००	०	२०,००
२८२१२	न्यायिक फिर्ता	२,००	०	२,००
२८९००	भैपरी आउने चालु खर्च	२,३२,८४,१४	१,५०,००,००	३,८२,८४,१४
२८९११	भैपरी आउने चालु खर्च	२,३२,८४,१४	१,५०,००,००	३,८२,८४,१४
पुँजीगत		२५,०२,०२,६८	१६,५४,२१,४०	४१,५६,२४,०८
३११००	स्थिर सम्पत्ति प्राप्ति खर्च	२३,५५,५२,६८	१६,५४,२१,४०	४०,०९,७७,०८
३११११	आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१,४६,००	०	१,४६,००
३१११२	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	२,६२,७२,८०	५५,७३,००	३,१८,४५,८०
३१११३	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	०	२,७५,५०	२,७५,५०
३११२१	सवारी साधन	४,२१,१०	३७,५०	४,५८,६०
३११२२	भेशिनरी तथा औजार	५३,६२,८०	४,३७,००	५८,०९,८०
३११२३	फर्निचर तथा फिक्चर्स	१०,३२,६७	९४,५०	११,२७,१७
३११२४	पशुधन तथा वागवानी विकास खर्च	२०,००	०	२०,००
३११३४	कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरीद खर्च	९,३५,७५	०	९,३५,७५
३११३५	पुँजीगत परामर्श खर्च	११,६९,००	८०,००	१२,४९,००
३११४१	सुरक्षा उपकरण प्राप्ति खर्च	५,७०,००	०	५,७०,००
३११५१	सडक तथा पूल निर्माण	७,१०,९१,००	११,५३,४०,५०	१८,६४,३१,५०
३११५३	विद्युत संरचना निर्माण	३,९०,००	०	३,९०,००
३११५४	तटबन्ध तथा बाँध निर्माण	१,३१,६३,००	४९,५६,००	१,८१,१९,००
३११५५	सिंचाइ संरचना निर्माण	२,२७,४३,००	९६,६९,००	३,२४,१२,००
३११५६	खानेपानी संरचना निर्माण	२,४२,१८,३०	८४,५५,००	३,२६,७३,३०
३११५७	वन तथा बातावरण संरक्षण	१,१२,१२,७५	११,८५,००	१,२३,९७,७५
३११५८	सरसफाइ संरचना निर्माण	१३,८०,००	०	१३,८०,००
३११५९	अन्य सार्वजनिक निर्माण	४,८२,८२,१५	८८,३९,००	५,७१,२१,१५
३११६१	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	८,२२,९५	०	८,२२,९५
३११७१	पुँजीगत सुधार खर्च सार्वजनिक निर्माण	२५,३३,६१	१,०४,६९,४०	१,३०,०३,०१
३११७२	पुँजीगत अनुसन्धान तथा परामर्श	३७,८५,८०	०	३७,८५,८०
३१४००	प्राकृतिक सम्पत्ति	६,५०,००	०	६,५०,००
३१४११	जग्गा प्राप्ति	६,५०,००	०	६,५०,००
३१५००	भैपरी आउने पुँजीगत	१,४०,००,००	०	१,४०,००,००
३१५११	भैपरी आउने पुँजीगत	१,४०,००,००	०	१,४०,००,००
वित्तीय व्यवस्था		२,००,००,००	०	२,००,००,००

खर्च संकेत नं.	खर्च शीर्षक	नगद		कुल जम्मा
		प्रदेश सरकार	संघ अनुदान	
३२१००	आन्तरिक वित्तीय सम्पत्ति	२,००,००,००	०	२,००,००,००
३२१४२	सार्वजनिक संस्थानमा ऋण लगानी	२,००,००,००	०	२,००,००,००
	कुल जम्मा	४९,८७,०५,४१	२१,०६,८७,५०	७०,९३,९२,९१

साधारण र विकासगत व्यय अनुमान
आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - ६
(रु.हजारमा)

शीर्षक	२०७८/७९ को विनियोजन	२०७९/८० को विनियोजन	वृद्धि प्रतिशत
साधारण	२१,५४,४२,०४	२३,०८,३८,३८	७.१५
१ प्रतिबद्ध खर्च- तलब, निवृत्तभरण, सामाजिक सुरक्षा समेत	३,५४,४०,३६	४,६८,९५,२४	३२.३२
२ संचालन तथा कार्यक्रम खर्च	१२,५३,४२,६६	१२,००,०२,३०	-४.२६
३ सशर्त चालु अनुदान	८७,८४,४०	८६,५३,८०	-१.४९
४ वित्तीय हस्तान्तरण समानीकरण अनुदान	१,५०,००,००	१,७५,००,००	१६.६७
५ वित्तीय हस्तान्तरण सशर्त अनुदान	२,६६,३१,१२	२,९८,९४,०४	१२.२५
६ वित्तीय हस्तान्तरण विशेष अनुदान	४२,४३,५०	७८,९३,००	८६
विकास	३६,१७,६७,२३	४७,८५,४४,५३	३२.२८
७ पुँजीगत खर्च	२९,७०,४३,०४	४१,५६,२४,०८	३९.९२
८ सशर्त पुँजीगत अनुदान	१,५५,४२,४०	१,४६,९०,२०	-५.४८
९ पुँजीगत वित्तीय लगानी	२,००,००,००	२,००,००,००	०
१२ वित्तीय हस्तान्तरण समपुरक	२,९१,८१,७९	२,८२,४०,२५	-३.२३
कुल जम्मा	५७,७२,०९,२७	७०,९३,९२,९१	२२.९

नोट-विशेष अनुमान २०७८/७९ देखि साधारण र विकास गति छुट्याइएको ।

खर्च शीर्षकगत व्यय अनुमान (वित्तीय व्यवस्था सहित)
आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - ७
(रु.हजारमा)

शीर्षक	२०७७/७८ को यथार्थ खर्च	२०७८/७९ को संशोधित अनुमान	२०७९/८० को लक्ष्य	स्रोत		
				प्रदेश सरकार	संघ अनुदान	
					संघ	वैदेशिक
चासु	१४,१७,७४.८५	२२,११,४२,७८	२७,३७,६८,८३	२२,८५,०२,७३	४,०८,१६,१०	४४,५०,००
२१००० पारिश्रमिक / सुविधा	२,०८,४५.९५	२,७३,५०,३१	३,८८,०४,५२	३,४२,०८,०५	४४,६५,५२	१,३०,९५
२११०० पारिश्रमिक / सुविधा	२,०८,३२,५७	२,७१,७६,१०	३,८५,२४,१४	३,३९,२७,६७	४४,६५,५२	१,३०,९५
२१११० नगदमा दिइने पारिश्रमिक र सुविधा	१,७६,८९,५५	२,२८,०४,९८	३,२२,५३,३३	२,८७,०७,८३	३५,४५,५०	०
२११११ पारिश्रमिक कर्मचारी	१,६२,९१,६०	२,१८,०३,५४	३,०८,७३,५१	२,७३,२८,०१	३५,४५,५०	०
२१११२ पारिश्रमिक पदाधिकारी	१३,९७,९५	१०,०१,४४	१३,७९,८२	१३,७९,८२	०	०
२११२० जिन्सी वा जिन्सी बापत कर्मचारी दिइने पारिश्रमिक सुविधा	९,०२,७८	१२,१६,११	२२,१९,५९	१५,१९,३४	५,७५,३०	१,२४,९५
२११२१ पोशाक	३,४९,६५	४,२७,९८	६,८३,२१	५,००,७१	५,८३,२०	१,२४,२०
२११२२ खाद्यान्न	५,५३,१३	७,८७,४९	१५,३५,६३	१०,१८,६३	५,१७,००	०
२११२३ औषधी उपचार खर्च	०	६४	७५	०	०	७५
२११३० कर्मचारी भत्ता	१७,७४,४४	१८,७२,१८	२४,६९,१०	२२,६९,९४	१,९३,१६	६,००
२११३१ स्थानीय भत्ता	४५,९९	८९,३३	१,१३,८२	९७,८७	१५,९५	०
२११३२ महंगी भत्ता	७,१७,९४	९,५७,४०	११,७७,९४	१०,३८,९८	१,३८,९६	०
२११३४ कर्मचारीको बैठक भत्ता	१,३५,४६	१,९१,२९	४,००,९०	३,६२,५०	३२,४०	६,००
२११३५ कर्मचारी प्रोत्साहन तथा पुरस्कार	५,५९,६८	२,२१,८२	१,४२,११	१,४२,११	०	०
२११३९ अन्य भत्ता	३,१५,३७	४,१२,३४	६,३४,३३	६,२८,४८	५,८५	०
२११४० पदाधिकारी भत्ता तथा अन्य सुविधा	४,६५,८०	१२,८२,८३	१५,८२,१२	१४,३०,५६	१,५१,५६	०
२११४१ पदाधिकारी बैठक भत्ता	१,११,६६	३,४७,६६	३,८०,५४	३,८०,५४	०	०
२११४२ पदाधिकारी अन्य सुविधा	३,५४,१४	८,२२,७३	१०,५०,०२	१०,५०,०२	०	०
२११४९ पदाधिकारी अन्य भत्ता	०	१,१२,४४	१,५१,५६	०	१,५१,५६	०
२१२०० कर्मचारीको सामाजिक सुरक्षा खर्च	१३,३८	१,७४,२१	२,८०,३८	२,८०,३८	०	०
२१२१० कर्मचारीको सामाजिक सुरक्षा खर्च	१३,३८	१,७४,२१	२,८०,३८	२,८०,३८	०	०
२१२१२ योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	०	१२,६८	६९,०७	६९,०७	०	०
२१२१३ योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	१३,३८	१,६१,५३	२,११,३१	२,११,३१	०	०
२२००० मालसामान तथा सेवाको उपयोग	२,६४,७२,०२	५,३२,६९,७३	८,५८,०७,६७	६,०६,६५,१६	२,०८,३७,९६	४३,०४,५५
२२१०० सेवा महसुल	८,२४,१७	१०,५९,५७	१५,५३,५२	१३,९८,९८	१,४४,७४	९,८०
२२११० सेवा महसुल	८,२४,१७	१०,५९,५७	१५,५३,५२	१३,९८,९८	१,४४,७४	९,८०
२२१११ पानी तथा बिजुली	५,४६,९२	७,०९,९८	१०,२२,५२	९,११,४०	१,११,१२	०
२२११२ संचार महसुल	२,७७,२५	३,४६,१९	५,२४,००	४,८७,५८	३३,६२	२,८०
२२११३ सार्वजनिक उपयोगिताको सेवा खर्च	०	३,४०	७,००	०	०	७,००
२२२०० पूँजीगत सम्पत्तिको संचालन र सम्भार खर्च	२०,४९,८५	२३,१५,८५	४०,०१,३२	३७,७०,५४	२,१३,७८	१७,००
२२२१० सवारी साधनको संचालन तथा सम्भार खर्च	१५,३६,९५	१५,५३,८०	२७,६४,२०	२६,६३,१२	८८,५८	१२,५०
२२२११ इन्धन (पदाधिकारी)	४५,९८	६६,०३	१,३०,८९	१,३०,८९	०	०
२२२१२ इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	६,५४,७८	६,३९,९१	१२,३२,३४	११,७७,६६	४५,१८	९,५०
२२२१३ सवारी साधन मर्मत खर्च	६,८७,४९	५,८७,२१	१०,२४,२७	१०,२४,४७	२६,८०	३,००
२२२१४ विमा तथा नवीकरण खर्च	१,४८,०६	२,६०,६५	३,४६,७०	३,३०,१०	१६,६०	०
२२२२० मेशिनरी तथा औजार संचालन तथा सम्भार खर्च	२,२५,२६	१,५६,८४	३,४७,४८	३,४७,४८	२१,६०	३,५०
२२२२१ मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	२,२५,२६	१,५६,८४	३,४७,४८	३,४७,४८	२१,६०	३,५०
२२२३० निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको संभार खर्च	२,४७,७९	५,६४,४२	७,७२,४५	६,७८,६५	९२,८०	१,००
२२२३१ निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	२,४७,७९	५,६४,४२	७,७२,४५	६,७८,६५	९२,८०	१,००
२२२९० अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	३९,८५	४०,७९	९७,१९	८६,३९	१०,८०	०
२२२९१ अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	३९,८५	४०,७९	९७,१९	८६,३९	१०,८०	०
२२३०० कार्यालय सामान तथा सेवाहरू	१९,१६,६९	१८,४३,१३	३३,१६,६७	२६,८०,०५	६,१३,४२	२३,२०
२२३१० कार्यालय सामान तथा सेवाहरू	१९,१६,६९	१८,४३,१३	३३,१६,६७	२६,८०,०५	६,१३,४२	२३,२०
२२३११ मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	१३,४१,७९	१०,१३,८०	१५,७२,४४	१५,२१,८५	४५,६०	५,००
२२३१२ पशुपंक्षीहरूको आहार	२,९५	९,३७	१२,३३	१,५३	१०,८०	०
२२३१३ पुस्तक तथा सामग्री खर्च	५३,७०	३२,५१	४,७०,७०	११,६०	३,४७,१०	१२,००
२२३१४ इन्धन - अन्य प्रयोजन	१,००,६०	१,३५,२३	२,११,४३	१,९४,२३	१६,२०	१,००
२२३१५ पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	३,२७,१३	६,१३,४०	९,२९,८९	८,७९,७७	४६,९२	३,२०
२२३१९ अन्य कार्यालय संचालन खर्च	९०,५२	३८,८२	१,१९,८८	७१,०८	४६,८०	२,००
२२४०० सेवा तथा परामर्श खर्च	३५,४४,९७	४१,१७,३०	९८,९८,१४	८९,६८,२३	९,१७,३१	१२,६०
२२४१० परामर्श तथा अन्य सेवा शुल्क	३५,४४,९७	४१,१७,३०	९८,९८,१४	८९,६८,२३	९,१७,३१	१२,६०
२२४११ सेवा र परामर्श खर्च	४,११,३२	६,०६,०४	८,९८,६१	८,९८,६१	०	०
२२४१२ सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	२८,३६	४०,५०	२,२२,४६	२,१८,७६	३,७०	०
२२४१३ करार सेवा शुल्क	३०,४८,२३	३१,२९,३७	८२,८५,९२	७६,४५,७१	६,२७,६१	१२,६०

शीर्षक	२०७७/७८ को यथार्थ खर्च	२०७८/७९ को संशोधित अनुमान	२०७९/८० को लक्ष्य	स्रोत		
				प्रदेश सरकार	संघ अनुदान	
					संघ	वैदेशिक
२२४१९ अन्य सेवा शुल्क	५७,०६	३,४१,३९	४,९१,१५	२,०५,१५	२,८६,००	०
२२५०० कार्यक्रम सम्बन्धी खर्चहरू	१,६४,०९,८३	४,१९,५९,४९	६,४०,२५,३६	४,१०,३५,८३	१,८७,७१,०३	४२,१८,५०
२२५१० तालिम तथा गोष्ठी	२८,७७,९१	३३,६०,०२	५४,५७,८८	४६,४४,९९	७,२५,२१	८७,६८
२२५११ कर्मचारी तालिम खर्च	४,०९,७९	९,५७,९४	११,९८,१०	९,२५,४१	१,८६,२१	८६,४८
२२५१२ सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	२४,६८,१२	२४,०२,०८	४२,५९,७८	३७,१९,५८	५,३९,००	१,२०
२२५२० उत्पादन सामग्री, सेवा तथा अन्य कार्यक्रम खर्च	१,३५,३१,९२	३,८५,९९,४७	५,८५,६७,४८	३,६३,९०,८४	१,८०,४५,८२	४१,३०,८२
२२५२१ उत्पादन सामग्री / सेवा खर्च	६,३५,३२	५,७८,१६	८,२६,२८	८,२४,२८	२,००	०
२२५२२ कार्यक्रम खर्च	१,२१,८१,४५	३,६४,९३,०४	५,६७,२२,३९	३,४५,८५,७५	१,८०,१०,८२	४१,२५,८२
२२५२९ विविध कार्यक्रम खर्च	७,१५,१५	१५,२८,२७	१०,१८,८१	९,८०,८१	३३,००	५,००
२२६०० अनुगमन,मूल्यांकन र भ्रमण खर्च	१०,७७,९७	११,७२,४५	१७,९७,९४	१६,२०,९०	१,६०,०४	१७,००
२२६१० अनुगमन,मूल्यांकन र भ्रमण खर्च	१०,७७,९७	११,७२,४५	१७,९७,९४	१६,२०,९०	१,६०,०४	१७,००
२२६११ अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	९,३३,६८	९,४३,०१	१३,२१,६५	११,७७,२५	१,२७,४०	१७,००
२२६१२ भ्रमण खर्च	१,३४,६१	१,९०,६५	४,२८,७६	३,९६,१२	३२,६४	०
२२६१३ विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	८,६७	३८,७९	३९,५३	३९,५३	०	०
२२६१९ अन्य भ्रमण खर्च	१	०	८,००	८,००	०	०
२२७०० विविध खर्च	६,४८,५४	८,०१,९४	१२,१४,७२	११,९०,६३	१७,६४	६,४५
२२७१० विविध खर्च	६,४८,५४	८,०१,९४	१२,१४,७२	११,९०,६३	१७,६४	६,४५
२२७११ विविध खर्च	६,४८,५४	८,०१,९४	१२,१४,७२	११,९०,६३	१७,६४	६,४५
२३००० स्थिर सम्पत्तिको उपभोग खर्च	०	१,७०	२,००	०	०	२,००
२३१०० स्थिर सम्पत्ति उपभोग खर्च	०	१,७०	२,००	०	०	२,००
२३११० स्थिर सम्पत्तिमा हास कट्टी	०	१,७०	२,००	०	०	२,००
२३१११ स्थिर सम्पत्तिमा हास कट्टी	०	१,७०	२,००	०	०	२,००
२५००० सहायता	५,५८	०	०	०	०	०
२५३०० अन्य सहायता	५,५८	०	०	०	०	०
२५३१० अन्य सामाजिक संस्थालाई सहायता	५,५८	०	०	०	०	०
२५३१५ अन्य सहायता	५,५८	०	०	०	०	०
२६००० अनुदान	८,८०,०१,९३	८,४४,७५,७६	१०,६८,७१,२९	१०,६८,७१,२९	०	०
२६३०० अन्य तहका सरकारहरूलाई अनुदान	६,७३,८८,९५	६,३७,९७,९७	८,३५,२७,२९	८,३५,२७,२९	०	०
२६३३० आन्तरिक अनुदान	६,७३,८८,९५	६,३७,९७,९७	८,३५,२७,२९	८,३५,२७,२९	०	०
२६३३१ समानिकरण अनुदान	१,२२,६९,९४	१,२७,४९,९८	१,७५,००,००	१,७५,००,००	०	०
२६३३२ सशर्त अनुदान	२,९२,३४,११	२,९६,३६,५०	२,९८,९४,०४	२,९८,९४,०४	०	०
२६३३३ विमेष अनुदान	२७,३९,२५	३६,०६,९९	७८,९३,००	७८,९३,००	०	०
२६३३४ समपुरक अनुदान	२,३१,४५,६५	२,४८,०४,५०	२,८२,४०,२५	२,८२,४०,२५	०	०
२६४०० सामाजिक सेवा अनुदान	२,०६,१२,९८	२,०६,७७,७९	२,३३,४४,००	२,३३,४४,००	०	०
२६४१० चालु अनुदान	९७,४३,७७	७५,६६,७५	८६,५३,८०	८६,५३,८०	०	०
२६४१२ सरकारी निकाय, समिति एवं बोर्डहरूलाई सःशर्त चालु अनुदान	४२,१५,०६	३४,८७,७२	४८,९८,८०	४८,९८,८०	०	०
२६४१३ अन्य संस्थालाई अनुदान सःशर्त	५५,२८,७१	३९,७९,०३	३७,५५,००	३७,५५,००	०	०
२६४२० पुँजीगत अनुदान	१,०८,६९,२१	१,३२,११,०४	१,४६,९०,२०	१,४६,९०,२०	०	०
२६४२१ सरकारी निकाय, समिति, बोर्ड — पुँजीगत निःशर्त अनुदान	०	१७,००,००	२५,००,००	२५,००,००	०	०
२६४२२ सरकारी निकाय, समिति, बोर्ड — पुँजीगत सःशर्त अनुदान	५१,१३,२५	७०,११,६५	८९,६०,००	८९,६०,००	०	०
२६४२३ अन्य संस्थालाई सःशर्त पुँजीगत अनुदान	५७,५५,९६	४४,९९,३९	३२,३०,२०	३२,३०,२०	०	०
२७००० सामाजिक सुरक्षा	५७,९८,२४	२३,९१,३५	२७,१२,९०	२२,६४,६०	४,४८,३०	०
२७१०० सामाजिक सुरक्षा	५,५०,७९	६,८०	१,८५,००	१,७५,००	१०,००	०
२७११० सामाजिक सुरक्षा	५,५०,७९	६,८०	१,८५,००	१,७५,००	१०,००	०
२७१११ सामाजिक सुरक्षा	५,५०,७९	०	१,७५,००	१,७५,००	०	०
२७११२ अन्य सामाजिक सुरक्षा	०	६,८०	१०,००	०	१०,००	०
२७२०० सामाजिक सहायता	५२,४७,५५	२३,८५,५५	२५,२१,९०	२०,८३,६०	४,३८,३०	०
२७२१० सामाजिक सहायता	५२,४७,५५	२३,८५,५५	२५,२१,९०	२०,८३,६०	४,३८,३०	०
२७२११ छात्रवृत्ति	३,३०,७७	६,४३,४५	९,४२,२१	५,३५,०१	४,०७,२०	०
२७२१२ उद्धार, राहत तथा पुनर्स्थापना खर्च	०	०	२,००,००	२,००,००	०	०
२७२१३ औषधि खरिद खर्च	२९,०९,९८	१७,४१,१०	१३,७९,६९	१३,४८,५९	३१,१०	०
२७२१९ अन्य सामाजिक सहायता	२०,०७,००	०	०	०	०	०
२७३०० कर्मचारी सामाजिक लाभ सम्बन्धि खर्च	०	०	६,००	६,००	०	०
२७३१० सेवा निवृत्त सुविधाहरू	०	०	६,००	६,००	०	०
२७३११ निवृत्ति भरण तथा अशक्त वृत्ति	०	०	३,००	३,००	०	०
२७३१३ सेवा निवृत्तको संचित विदा	०	०	३,००	३,००	०	०
२८००० अन्य खर्च	६,५१,१३	५,९६,५३,९३	३,९५,७०,४५	२,४४,९३,६३	१,५०,६४,३२	१२,५०
२८१०० सम्पत्ति सम्बन्धी खर्च	६,२१,९४	८,७८,२८	१२,६४,३१	११,८७,४९	६४,३२	१२,५०
२८१४० भाडा	६,२१,९४	८,७८,२८	१२,६४,३१	११,८७,४९	६४,३२	१२,५०

शीर्षक	२०७७/७८ को यथार्थ खर्च	२०७८/७९ को संशोधित अनुमान	२०७९/८० को लक्ष्य	स्रोत		
				प्रदेश सरकार	संघ अनुदान	
					संघ	वैदेशिक
२८१४१ जग्गाको भाडा	१६,४०	९,८०७	३७,९२	२०,८८	१७,०४	०
२८१४२ घर भाडा	६,०२,२८	७,७१,५४	११,९४,६९	११,३४,९१	४७,२८	१२,५०
२८१४३ सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	३,२६	८,६७	२१,७०	२१,७०	०	०
२८१४९ अन्य भाडा	०	०	१०,००	१०,००	०	०
२८२०० फिर्ता खर्च	२९,१९	१०,२०	२२,००	२२,००	०	०
२८२१० फिर्ता खर्च	२९,१९	१०,२०	२२,००	२२,००	०	०
२८२११ राजस्व फिर्ता	२९,१९	८,५०	२०,००	२०,००	०	०
२८२१२ न्यायिक फिर्ता	०	१,७०	२,००	२,००	०	०
२८९०० भैपरी आउने चालु खर्च	०	५,२७,६५,४५	३,८२,८४,१४	२,३२,८४,१४	१,५०,००,००	०
२८९१० भैपरी आउने चालु खर्च	०	५,२७,६५,४५	३,८२,८४,१४	२,३२,८४,१४	१,५०,००,००	०
२८९११ भैपरी आउने चालु खर्च	०	५,२७,६५,४५	३,८२,८४,१४	२,३२,८४,१४	१,५०,००,००	०
पूँजीगत	२०,००,८४,६२	२२,२७,८२,६६	४१,५६,२४,०८	२५,०२,०२,६८	१६,२८,८५,४०	२५,३६,००
३१००० पूँजीगत खर्च	२०,००,८४,६२	२२,२७,८२,६६	४१,५६,२४,०८	२५,०२,०२,६८	१६,२८,८५,४०	२५,३६,००
३११०० स्थिर सम्पत्ति प्राप्ति खर्च	२०,००,८४,६२	२१,५१,४३,९०	४०,०९,७४,०८	२३,५५,५२,६८	१६,२८,८५,४०	२५,३६,००
३१११० भवन तथा संरचना	१,३५,०४,४०	१,३५,१८,०७	३,२२,६७,३०	२,६४,१८,८०	५२,३८,५०	६,१०,००
३११११ आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१५,७१	०	१,४६,००	१,४६,००	०	०
३१११२ गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१,३४,८८,६९	१,३३,६२,१४	३,१८,४५,८०	२,६२,७२,८०	५१,०३,००	४,७०,००
३१११३ निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	०	१,५५,९३	२,७५,५०	०	१,३५,५०	१,४०,००
३११२० सवारी साधन तथा मेशिनरी औजार	८४,२५,४२	१,०७,९५,५४	७३,८५,५७	६८,१६,५७	५,१३,००	५६,००
३११२१ सवारी साधन	१६,२९,०४	४६,०२,६४	४,५८,६०	४,२१,१०	३१,५०	६,००
३११२२ मेशिनरी तथा औजार	६०,३९,६०	५६,३९,५३	५७,९९,८०	५३,६२,८०	४,०२,००	३५,००
३११२३ फर्निचर तथा फिक्चर्स	७,५६,७८	५,५३,३७	११,२७,१७	१०,३२,६७	७९,५०	१५,००
३११३० अन्य पूँजीगत खर्च	९५,२८	४,०३,१४	२२,०४,७५	२१,२४,७५	८०,००	०
३११३१ पशुधन तथा जागवानी विकास खर्च	९,९४	१५,००	२०,००	२०,००	०	०
३११३४ कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरीद खर्च	८५,३४	३,५४,३९	९,३५,७५	९,३५,७५	०	०
३११३५ पूँजीगत परामर्श खर्च	०	३३,७५	१२,४९,००	११,६९,००	८०,००	०
३११४० सुरक्षा उपकरण	७९,५५	१,९१,२५	५,७०,००	५,७०,००	०	०
३११४१ सुरक्षा उपकरण प्राप्ति खर्च	७९,५५	१,९१,२५	५,७०,००	५,७०,००	०	०
३११५० सार्वजनिक निर्माण	१७,२१,५१,२६	१७,७१,७८,७४	३४,०९,३४,७०	१९,२४,८०,२०	१४,६५,८४,५०	१८,७०,००
३११५१ सडक तथा पुल निर्माण	८,५६,४०,२९	७,३४,५९,८८	१८,६४,४१,५०	७,०९,१०,००	११,४१,५०,५०	१२,००,००
३११५३ विद्युत संरचना निर्माण	४४,३६	९९,००	३,९०,००	३,९०,००	०	०
३११५४ तटबन्ध तथा बाँध निर्माण	७७,६५,०८	६६,५१,००	१,८१,१९,००	१,८१,६३,००	४९,५६,००	०
३११५५ सिंचाइ संरचना निर्माण	१,८६,६१,३८	१,८३,७२,९८	३,२४,१२,००	२,२७,४३,००	८९,९९,००	६,७०,००
३११५६ खानेपानी संरचना निर्माण	२,४४,४१,३८	१,७५,४१,७५	३,२६,७३,३०	२,४२,१८,३०	८४,५५,००	०
३११५७ वन तथा वातावरण संरक्षण	६८,९७,६८	५५,८५,९७	१,२३,९७,७५	१,१२,१२,७५	११,८५,००	०
३११५८ सरसफाइ संरचना निर्माण	८,२२,८८	७,४२,५०	१३,८०,००	१३,८०,००	०	०
३११५९ अन्य सार्वजनिक निर्माण	२,७८,७८,२१	५,४७,२५,६६	५,७१,२१,१५	४,८२,८२,१५	८८,३९,००	०
३११६० निर्मित संरचनाको सुधार खर्च	४,७१,११	३,७१,२६	८,२२,९५	८,२२,९५	०	०
३११६१ निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	४,७१,११	३,७१,२६	८,२२,९५	८,२२,९५	०	०
३११७० पूँजीगत सुधार खर्च	५३,५७,६०	१,२६,८५,९०	१,६७,८८,८१	६३,१९,४१	१,०४,६९,४०	०
३११७१ पूँजीगत सुधार खर्च सार्वजनिक निर्माण	२२,९१,३४	८९,२७,०१	१,३०,०३,०१	२५,३३,६१	१,०४,६९,४०	०
३११७२ पूँजीगत अनुसन्धान तथा परामर्श	३०,६६,२६	३७,५८,८९	३७,८५,८०	३७,८५,८०	०	०
३१४०० प्राकृतिक सम्पत्ति	०	१,३८,७६	६,५०,००	६,५०,००	०	०
३१४१० जग्गा प्राप्ति	०	१,३८,७६	६,५०,००	६,५०,००	०	०
३१४११ जग्गा प्राप्ति	०	१,३८,७६	६,५०,००	६,५०,००	०	०
३१५०० भैपरी आउने पूँजीगत	०	७५,००,००	१,४०,००,००	१,४०,००,००	०	०
३१५१० भैपरी आउने पूँजीगत	०	७५,००,००	१,४०,००,००	१,४०,००,००	०	०
३१५११ भैपरी आउने पूँजीगत	०	७५,००,००	१,४०,००,००	१,४०,००,००	०	०
वित्तीय व्यवस्था	१,४०,००,००	१,८०,००,००	२,००,००,००	२,००,००,००	०	०
३२००० वित्तीय सम्पत्ति	१,४०,००,००	१,८०,००,००	२,००,००,००	२,००,००,००	०	०
३२१०० आन्तरिक वित्तीय सम्पत्ति	१,४०,००,००	१,८०,००,००	२,००,००,००	२,००,००,००	०	०
३२१४० खूद ऋण लगानी	१,४०,००,००	१,८०,००,००	२,००,००,००	२,००,००,००	०	०
३२१४२ सार्वजनिक संस्थानमा ऋण लगानी	१,४०,००,००	१,८०,००,००	२,००,००,००	२,००,००,००	०	०
जम्मा खर्च	३५,५८,५९,४७	४६,१९,२५,४४	७०,९३,९२,९१	४९,८७,०५,४१	२०,३७,०१,५०	६९,८६,००

प्रशासनिक व्यय अनुमान
आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - द
(र.हजारमा)

शीर्षक	२०७७/७८ को यथार्थ खर्च	२०७८/७९ को संशोधित अनुमान	२०७९/८० को लक्ष्य	स्रोत			
				प्रदेश सरकार	संघ अनुदान		वैदेशिक
					संघ	वैदेशिक	
संवैधानिक अंगहरू	२५,२२,६८	३७,४७,१६	४८,४४,९६	४८,४४,९६	०	०	०
प्रदेश व्यवस्थापिका	२०,३५,३१	२८,३७,६९	३६,८८,४९	३६,८८,४९	०	०	०
चालु	१८,४६,०८	२४,३६,४४	२९,९४,७७	२९,९४,७७	०	०	०
पुँजीगत	१,८९,२३	४,०१,२५	६,९३,७२	६,९३,७२	०	०	०
प्रदेश लोक सेवा आयोग	४,८७,३७	९,०९,४७	११,५६,४७	११,५६,४७	०	०	०
चालु	४,२२,५३	८,२५,०९	१०,९४,९७	१०,९४,९७	०	०	०
पुँजीगत	६४,८४	८४,३८	६१,५०	६१,५०	०	०	०
मन्त्रालय	२७,१९,४७,८४	३३,२७,४५,११	५४,७३,५३,६२	३५,१६,६६,१२	१८,८७,०१,५०	६९,८६,००	६९,८६,००
मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय	९२,१२	१,५१,३०	२,०१,७६	२,०१,७६	०	०	०
चालु	८०,९५	१,४१,९२	१,९०,११	१,९०,११	०	०	०
पुँजीगत	११,१७	९,३८	११,६५	११,६५	०	०	०
मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	२७,१७,५०	५९,३९,२६	७२,७९,६८	३६,१७,६८	३४,००	३६,२८,००	३६,२८,००
चालु	१९,३६,४१	४७,५३,८७	६५,२४,५८	३४,५८,५८	३४,००	३०,३२,००	३०,३२,००
पुँजीगत	७,८१,०९	११,८५,३९	७,५५,१०	१,५९,१०	०	५,९६,००	५,९६,००
आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	६,६४,५५	१३,०८,३६	१५,८७,४५	१५,८७,४५	०	०	०
चालु	५,६७,३६	११,०८,६०	१२,७०,३१	१२,७०,३१	०	०	०
पुँजीगत	९७,१९	१,९९,७६	३,१७,१४	३,१७,१४	०	०	०
उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	२,३८,७३,१९	३,२४,१७,२७	६५,१५,१३	६४,८९,१३	२६,००	०	०
चालु	७५,६९,५८	१,१२,८३,०९	३७,९५,०८	३७,६९,०८	२६,००	०	०
पुँजीगत	१,६३,०३,६१	२,११,३४,१८	२७,२०,०५	२७,२०,०५	०	०	०
कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय	२,४९,६६,९८	३,१४,२०,४७	४,१८,३०,२८	३,८३,८४,२८	३४,४६,००	०	०
चालु	१,७९,२९,४०	२,४१,३५,७९	३,३५,२७,६१	३,०८,८१,६१	३४,४६,००	०	०
पुँजीगत	७०,३७,५८	७२,८४,६८	८३,०२,६७	८३,०२,६७	०	०	०
खानेपानी, ऊर्जा तथा सिंचाई मन्त्रालय	०	०	९,२१,९९,२३	६,८५,५०,२३	२,२९,७९,००	६,७०,००	६,७०,००
चालु	०	०	४०,१९,५३	४०,१९,५३	०	०	०
पुँजीगत	०	०	८,८१,७९,७०	६,४५,३०,७०	२,२९,७९,००	६,७०,००	६,७०,००
आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	८०,५३,१९	७२,०८,१७	८२,०३,३४	८२,०३,३४	०	०	०
चालु	३०,७९,००	२१,१०,०४	१८,४७,६१	१८,४७,६१	०	०	०
पुँजीगत	४९,७४,१९	५०,९८,१३	६३,५५,७३	६३,५५,७३	०	०	०
संस्कृति तथा पर्यटन मन्त्रालय	०	०	१,७६,९१,८६	१,७२,८९,८६	४,०२,००	०	०
चालु	०	०	९,७७,६६	९,७७,६६	०	०	०
पुँजीगत	०	०	१,६७,१४,२०	१,६३,१२,२०	४,०२,००	०	०
वन तथा वातावरण मन्त्रालय	०	०	३,२३,९९,३८	२,९८,३०,३८	२४,६६,००	१,०३,००	१,०३,००
चालु	०	०	१,२६,०७,२८	१,१४,५८,२८	१०,४६,००	१,०३,००	१,०३,००
पुँजीगत	०	०	१,९७,९२,१०	१,८३,७२,१०	१४,२०,००	०	०
भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय	०	०	२४,३७,६७	२४,३७,६७	०	०	०
चालु	०	०	२०,८४,७७	२०,८४,७७	०	०	०
पुँजीगत	०	०	३,५२,९०	३,५२,९०	०	०	०
भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	१६,५२,८३,५६	१५,९५,६२,५९	२३,५६,८५,७८	९,७६,९४,२८	१३,६७,९१,५०	१२,००,००	१२,००,००
चालु	६८,७५,१३	८२,७८,५५	४०,२६,७१	४०,२६,७१	०	०	०
पुँजीगत	१५,८४,०८,४३	१५,१२,८४,०४	२३,१६,५९,०७	९,३६,६७,५७	१३,६७,९१,५०	१२,००,००	१२,००,००
युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय	०	०	१,२२,६५,८८	१,१७,५४,८८	५,११,००	०	०
चालु	०	०	३६,३०,०३	३२,४४,०३	३,८६,००	०	०
पुँजीगत	०	०	८६,३५,८५	८५,१०,८५	१,२५,००	०	०
सामाजिक विकास मन्त्रालय	४,६१,३३,३७	९,४३,२२,१७	३,५२,८५,१८	२,३५,१७,१८	१,११,१६,००	६,५२,००	६,५२,००
चालु	३,३९,३०,१९	६,५७,७३,२०	२,६७,३८,१४	१,६१,८३,१४	९९,७३,००	५,८२,००	५,८२,००
पुँजीगत	१,२२,०३,१८	२,८५,४८,९७	८५,४७,०४	७३,३४,०४	११,४३,००	७०,००	७०,००
स्वास्थ्य मन्त्रालय	०	०	४,३९,२३,८५	३,२२,८०,८५	१,०९,३०,००	७,१३,००	७,१३,००
चालु	०	०	३,७२,४९,१५	२,५६,३९,०५	१,०९,०५,१०	७,१३,००	७,१३,००
पुँजीगत	०	०	६६,७४,७०	६६,४१,८०	२४,९०	०	०
श्रम, रोजगार तथा यातायात मन्त्रालय	०	०	९४,२४,२५	९४,०४,२५	०	२०,००	२०,००
चालु	०	०	७५,८६,७९	७५,६६,७९	०	२०,००	२०,००
पुँजीगत	०	०	१८,३७,४६	१८,३७,४६	०	०	०
प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	१,६३,३८	४,१५,५२	४,२२,९०	४,२२,९०	०	०	०
चालु	१,४९,२७	३,६३,०२	४,०९,४०	४,०९,४०	०	०	०

शीर्षक	२०७७/७८ को यथार्थ खर्च	२०७८/७९ को संशोधित अनुमान	२०७९/८० को लक्ष्य	स्रोत		
				प्रदेश सरकार	संघ अनुदान	
					संघ	वैदेशिक
पुंजीगत	१४.११	५२.५०	१३.५०	१३.५०	०	०
वित्तीय व्यवस्था तथा शेयर लगानी	१,४०,००,००	१,८०,००,००	२,००,००,००	२,००,००,००	०	०
वित्तीय व्यवस्था तथा शेयर लगानी	१,४०,००,००	१,८०,००,००	२,००,००,००	२,००,००,००	०	०
वित्तीय व्यवस्था	१,४०,००,००	१,८०,००,००	२,००,००,००	२,००,००,००	०	०
अर्थ बजेट	०	४,३६,३५,२०	५,३६,६७,०४	३,८६,६७,०४	१,५०,००,००	०
अर्थ - विविध	०	४,३६,३५,२०	५,३६,६७,०४	३,८६,६७,०४	१,५०,००,००	०
चालु	०	३,६१,३५,२०	३,९६,६७,०४	२,४६,६७,०४	१,५०,००,००	०
पुंजीगत	०	७५,००,००	१,४०,००,००	१,४०,००,००	०	०
स्थानीय तह	६,७३,८८,९५	६,३७,९७,९७	८,३५,२७,२९	८,३५,२७,२९	०	०
स्थानीय तह	६,७३,८८,९५	६,३७,९७,९७	८,३५,२७,२९	८,३५,२७,२९	०	०
चालु	६,७३,८८,९५	६,३७,९७,९७	८,३५,२७,२९	८,३५,२७,२९	०	०
जम्मा खर्च	३५,५८,५९,४७	४६,१९,२५,४४	७०,९३,९२,९१	४९,८७,०५,४१	२०,३७,०१,५०	६९,८६,००

लैंगिक उत्तरदायी बजेट अनुसारको व्यय अनुमान
आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - ९
(रु.हजारमा)

विवरण	प्रत्यक्ष लाभ	अप्रत्यक्ष लाभ	तटस्थ	जम्मा
२०२ प्रदेश व्यवस्थापिका	०	०	३६८८४९	३६८८४९
२१० प्रदेश लोक सेवा आयोग	०	०	११५६४७	११५६४७
२१६ मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय	०	०	२०१७६	२०१७६
३०१ मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	३६३७००	२५००	३६१७६८	७२७९६८
३०५ आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	०	०	१५८७४५	१५८७४५
३०७ उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	२६००	२२५५४३	४२३३७०	६५१५१३
३१२ कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय	१९३६११	१८३७८२२	२४६२१३५	४४९३०२८
३१३ खानेपानी, ऊर्जा तथा सिंचाइँ मन्त्रालय	४४५१८७०	१४४९२९०	३८८३७६३	९८९४९२३
३१४ आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	०	८४३४४१	२९४६३	८७२९०४
३२५ संस्कृति तथा पर्यटन मन्त्रालय	४०२००	१५८२१४	१६७७७२	१८६९१८६
३२९ बन् तथा ज्ञातावरण मन्त्रालय	६८०००	१३०१७२९	१८७०२९	३२३९९३८
३३६ भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय	०	१७७२६३	६६४०४	२४३७६७
३३७ मौखिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	११९०४००	५२६४१२२	१८३४७४६	२४७५८५८८
३४३ युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय	०	१२२४६८८	१९००	१२४६८८८
३४७ सामाजिक विकास मन्त्रालय	१५५९९८९	२२१०३६३	७३	३७७०३५२
३७० स्वास्थ्य मन्त्रालय	२९३२६२४	१५७९४८८	३८०७३	४५९२३८५
३७१ श्रम, रोजगार तथा यातायात मन्त्रालय	०	४०६५४८	४३५८७७	९४२१२५
३९१ प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	०	४२२९०	०	४२२९०
४०१ विविध व्यवस्था तथा रोपर लगादी	०	०	२००००००	२००००००
६०२ अर्थ - विविध	०	०	५३६६७०४	५३६६७०४
८०१ स्थानीय तह	५३६३३२५	०	०	५३६३३२५
जम्मा खर्च	१६,१६,६३,१९	१६,८५,२७,६१	३७,९२,०२,११	७०,९३,९२,९१

संकेत	लैंगिक उत्तरदायी बजेट	रकम	प्रतिशत
१	प्रत्यक्ष लाभ	१६,१६,६३,१९	२२.७९
२	अप्रत्यक्ष लाभ	१६,८५,२७,६१	२३.७६
३	तटस्थ	३७,९२,०२,११	५३.४५

टिप्पण्य : लैंगिक उत्तरदायी बजेट छुट्याईएका आधारहरु

बजेटका प्रत्येक क्रियाकलाप लैंगिक दृष्टिले कता उभ्युख छु भनि निकाल्न गर्न निम्नानुसार बर्गीकरण गरिएको छ :

क) महिलालाई ५० प्रतिशत वा सो भन्दा बढी लाभ पुग्ने क्रियाकलाप

प्रत्यक्ष

ख) महिलालाई २० प्रतिशत वा सो भन्दा माथि तर ५० प्रतिशत भन्दा कम लाभ पुग्ने क्रियाकलाप

अप्रत्यक्ष

ग) महिलालाई २० प्रतिशत भन्दा न्युन लाभ पुग्ने क्रियाकलाप

तटस्थ

उपरोक्तनुसार प्रतिशत निकाल्दा देहायका क्रियाकलापहरुको सूचकहरुका मुल्यांकनका आधारमा प्राप्त हुने गतिजा बमोजिम लैंगिक बजेटलाई बर्गीकरण

क्र. स.	लैंगिक उत्तरदायी बजेट	प्रतिशत
१	योजना तर्जुमा र कार्यन्वयनमा महिलाको सहभागिता	२०
२	महिलाहरुको समता अभिवृद्धि	२०
३	कार्यक्रममा महिलाहरुको लागि लाभ तथा नियन्त्रणमा शुनित्थितता अन्य ललित बर्गीका कार्यक्रम समेत	३०
४	महिलाहरुको रोजगारी र आय आर्जन अभिवृद्धि	२०
५	महिलाहरुको समको प्रयोगमा गुणात्मक सुधार तथा कार्यबोद्धमा कमी	१०
जम्मा	१००	

जलवायु परिवर्तन बजेट अनुसारको व्यय अनुमान
आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - १०
(रु.हजारमा)

विकल्प	प्रत्यक्ष लाभ	अप्रत्यक्ष लाभ	तटस्थ	जम्मा
२०२ प्रदेश व्यवस्थापिका	०	०	३६८८४९	३६८८४९
२१० प्रदेश लोक सेवा आयोग	०	०	११५६४७	११५६४७
२१६ मुख्य न्यायाधिकारको कार्यालय	०	०	२०१७६	२०१७६
२०१ मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	०	०	७२७९६८	७२७९६८
३०५ आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	०	०	१५८७४५	१५८७४५
३०७ उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	०	४३३६७	६०८१५६	६५१४९३
३१२ कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय	७४३७१८	२५५२६१८	११९६६९२	११९६६९२
३१३ खानेपानी, ऊर्जा तथा सिंचाई मन्त्रालय	१८७७७००	५१७७२५३	२७५९१७०	१८५९९२३
३१४ आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	०	०	८७२९०४	८७२९०४
३२५ संस्कृति तथा पर्यटन मन्त्रालय	०	१५८२१४	१७१०१७२	१८६८३८६
३२९ बान तथा बालबचन मन्त्रालय	३०६३८४२	७८४९६	९७६००	३२३९९३८
३३६ भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय	०	१४८५६९	९५१९८	२४३७३७
३३७ मौखिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	०	४५२१२६५	२०२३७३१३	२७७७२५७
३४३ मुवा तथा खेतकृषि मन्त्रालय	०	०	१२२६५८८	१२२६५८८
३५० सामाजिक विकास मन्त्रालय	०	०	३७७०३५२	३७७०३५२
३७० स्वास्थ्य मन्त्रालय	०	३५०९६३	४५५१४२२	४८९२३८५
३७१ श्रम, रोजगार तथा यातायात मन्त्रालय	०	५०४५४८	४७७८७७	९८२४२५
३९१ प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	०	४२२९०	०	४२२९०
५०१ विविध व्यवस्था तथा शेरर लगानी	०	०	२००००००	२००००००
६०२ अर्थ - विविध	०	०	५३६६७०४	५३६६७०४
८०१ स्थानीय तह	०	५३६३३२५	०	५३६३३२५
जम्मा खर्च	५,६८,५२,६०	१८,९४,०९,०८	४६,३१,३१,२३	७०,९३,९२,९१

संकेत	जलवायु परिवर्तन बजेट	रकम	प्रतिशत
१	प्रत्यक्ष लाभ	५,६८,५२,६०	८.०१
२	अप्रत्यक्ष लाभ	१८,९४,०९,०८	२६.७०
३	तटस्थ	४६,३१,३१,२३	६५.२९

संघ अनुदानका वैदेशिक अनुदान तथा ऋण सारांश
आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - ११
(रु.हजारमा)

दातृ संस्था	जम्मा	अनुदान					वैदेशिक ऋण			
		जम्मा	नगद	सोझै भुक्तानी	शोधभर्ना	वस्तुगत	जम्मा	नगद	सोझै भुक्तानी	शोधभर्ना
बहुपक्षिय	१५,५६,००	१,८६,००	१,०३,००	०	८३,००	०	१३,७०,००	०	०	१३,७०,००
ए डि बी	१२,००,००	०	०	०	०	०	१२,००,००	०	०	१२,००,००
ए डि बी	१२,००,००	०	०	०	०	०	१२,००,००	०	०	१२,००,००
यु एन	१,०३,००	१,०३,००	१,०३,००	०	०	०	०	०	०	०
यु एन - जी इ एफ	१,०३,००	१,०३,००	१,०३,००	०	०	०	०	०	०	०
एस.इ.एस.पी.	२,५३,००	८३,००	०	०	८३,००	०	१,७०,००	०	०	१,७०,००
एस.इ.एस.पी.	२,५३,००	८३,००	०	०	८३,००	०	१,७०,००	०	०	१,७०,००
द्विपक्षीय	१०,८९,००	४,१९,००	४,१९,००	०	०	०	६,७०,००	०	०	६,७०,००
कुवेत विकास कोष	६,७०,००	०	०	०	०	०	६,७०,००	०	०	६,७०,००
कुवेत कोष	६,७०,००	०	०	०	०	०	६,७०,००	०	०	६,७०,००
स्वीटजरल्याण्ड	४,१९,००	४,१९,००	४,१९,००	०	०	०	०	०	०	०
स्वीटजरल्याण्ड-एस डी सी	४,१९,००	४,१९,००	४,१९,००	०	०	०	०	०	०	०
संयुक्त कोष	४३,४१,००	४३,४१,००	७,१३,००	०	३६,२८,००	०	०	०	०	०
संयुक्त कोष	३५,००	३५,००	३५,००	०	०	०	०	०	०	०
जेफम्याट	२२,००	२२,००	२२,००	०	०	०	०	०	०	०
जेफम्याट -सेव द चिल्ड्रेन	१३,००	१३,००	१३,००	०	०	०	०	०	०	०
गाभी	२,८०,००	२,८०,००	२,८०,००	०	०	०	०	०	०	०
गाभी	२,८०,००	२,८०,००	२,८०,००	०	०	०	०	०	०	०
दाताको संयुक्त कोष	४०,२६,००	४०,२६,००	३,९८,००	०	३६,२८,००	०	०	०	०	०
दाताको संयुक्त कोष	४०,२६,००	४०,२६,००	३,९८,००	०	३६,२८,००	०	०	०	०	०
कुल जम्मा	६९,८६,००	४९,४६,००	१२,३५,००	०	३७,११,००	०	२०,४०,००	०	०	२०,४०,००

दिगो विकास लक्ष्य संकेतका आधारमा विनियोजित रकम
आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - १२
(रु.हजारमा)

दिगो विकास संकेत	दिगो विकास लक्ष्य	रकम	प्रतिशत
०	संकेतीकरण नगरिएको	४९५८८९.१०	६९.९
२	शून्य भोकमरी	१०२०९००	१.४४
३	स्वस्थ जीवन	११५२१७०	१.६२
४	गुणस्तरीय शिक्षा	१०११००	०.१४
६	दिगो सफा पानी तथा सरसफाइ सेवा	२४७७००	०.३५
७	आधुनिक ऊर्जामा पहुँच	१००००	०.०१
८	समावेशी आर्थिक वृद्धि तथा मर्यादित काम	४२२००	०.०६
९	उद्योग, नवीन खोज र पूर्वाधार	२०९७१३५	२.९६
१०	असमानता न्यूनीकरण	५००००	०.०७
११	दिगो शहर र वस्तीहरू	१५३७४९.००	२१.६७
१३	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन	१०७७५७६	१.५२
१५	भूसतह स्रोतको उपयोग	१७६७००	०.२५
कुल जम्मा		७०,९३,९२,९१	१००